

МАКЕДОНСКА БЕРЗА
АД СКОПЈЕ

ИЗВЕШТАЈ ЗА СЛЕДЕЊЕ НА
УСОГЛАСЕНОСТА НА
КОТИРАНИТЕ ДРУШТВА СО
КОДЕКСОТ ЗА
КОРПОРАТИВНО
УПРАВУВАЊЕ ВО **2024**

20
24

Website
www.mse.mk

ОКТОМВРИ **2025**

СОДРЖИНА

I. ВОВЕД	3
II. ПРАВНА РАМКА	5
III. ПРЕГЛЕД НА ОФИЦИЈАЛНИОТ ПАЗАР НА МАКЕДОНСКА БЕРЗА	6
IV. ПРЕГЛЕД НА УСОГЛАСЕНОСТ СО КОДЕКСОТ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ	9
V. ДЕТАЛНА ОЦЕНА ЗА УСОГЛАСЕНОСТА И ПРАКТИКИ НА УПРАВУВАЊЕ (ПО ТЕМА)	20
Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите	
Дел 2: Надзорен одбор	22
Дел 3: Управен одбор	28
Дел 4: Судир на интереси	30
Дел 5: Ризик и контрола	32
Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес	34
Дел 7: Транспарентност и објавување	36
VI. ЗАКЛУЧОЦИ	38
ПРИЛОГ 1: Листа на котираните друштва коишто имаат обврска да известат за примена на Кодексот за корпоративно управување на Македонска берза за 2024 година	40

НАПОМЕНА:

„Овој Извештај се заснова на одговорите коишто котираните друштва ги дадоа во рамки на прашалниците за примена на Кодексот за корпоративно управување и Македонска берза не одговара за потполноста, содржината, точноста и вистинитоста на дадените одговори.

За одговорите во прашалниците односно дека истите се точни и вистинити и дека веродостојно ја отсликуваат примената на принципите и најдобрите практики на корпоративното управување од страна на друштвото пропишани со Кодексот за корпоративно управување одговара органот на управување на друштвото, односно одборот на директори во едностепениот систем на управување и управниот одбор во двостепениот систем на управување. Во врска со тоа органот на управување на друштвото дава изјава за примена на кодекс за корпоративното управување како составен дел на годишниот извештај од работењето.”

I. ВОВЕД

Кодексот за корпоративно управување на акционерските друштва котираани на Македонска Берза (во понатамошниот текст „Кодекс“) беше усвоен и објавен од страна на Македонска Берза АД Скопје (во понатамошниот текст: Берза) во 2021 година и започна да се применува во 2022 година. За неговата примена котираните друштва за првпат известија во 2023 година со поднесување на годишните извештаи за работењето за 2022 година. Со Кодексот се поставуваат подетални и повисоки стандарди на корпоративно управување во однос на оние коишто се воспоставени со законските прописи. Целта на Кодексот е да промовира ефикасно и ефективно управување и отчетност на акционерските друштва чии хартии од вредност котираат на Берзата.

Кодексот се однесува на друштвата чии акции котираат на Официјалниот пазар на Берзата што ги исполнуваат условите пропишани во Правилата за котација. Овие друштва треба на годишно ниво да известуваат за тоа дали ги применуваат најдобрите практики пропишани во Кодексот. Останатите котираани друштва, коишто не ги исполнуваат пропишаните услови може на доброволна основа да известат за примена на Кодексот од нивна страна. Кодексот, по својата природа е акт чија имплементација се базира на принципот „примени или појасни зошто не си применил“, што од своја страна значи дека применувањето на одредбите не мора да биде направено целосно и без исклучок од страна на сите друштва на кои се однесува, меѓутоа, доколку друштвата не применуваат одредена одредба, тогаш тие мора тоа да го обелоденат и да ја образложат причината зошто постапиле на тој начин.

Овој Извештај за следење на усогласеноста со Кодексот на акционерските друштва котираани на Македонска Берза (во понатамошниот текст „Извештај“) е **третиот мониторинг извештај** изготвен од страна на Берзата. Извештајот дава приказ на податоците за корпоративното управување на котираните друштва за третата година од примената на Кодексот, односно **истиот се однесува на корпоративните практики на друштвата во 2024 година.**

Со цел следење на состојбата со примена на Кодексот и споредбена анализа на истата, во одредени делови овој Извештај дава приказ на примената на одредбите во 2024 година (тековна година) споредено со 2023 и 2022 година (претходни години).

Имајќи предвид дека обврската за известување за примената на Кодексот сè уште претставува новина за друштвата, како и тоа дека е потребен одреден временски период за целосно приспособување на корпоративните практики на друштвата на барањата од Кодексот, овој Извештај, слично како и претходните, се фокусира на презентирање на фактички податоци за степенот на усогласеност со Кодексот. Во оваа фаза не се дава оценка за квалитетот на практиките на управување и известување. Методологијата и пристапот користени во овој Извештај може да бидат унапредени во наредните извештаи, со цел да се овозможи длабинска анализа на квалитетот на практиките на корпоративно управување на друштвата, вклучително и детална евалуација на усогласеноста на секое поединечно друштво со Кодексот.

Оценувањето на усогласеноста со Кодексот е извршено врз основа на податоците што се

доставени од котираните друштва за усогласеноста со седумте делови на Кодексот и тоа:

Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите

Дел 2: Надзорен одбор

Дел 3: Управен одбор

Дел 4: Судир на интереси

Дел 5: Ризик и контрола

Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес

Дел 7: Транспарентност и објавување.

Нивото на усогласеност со одредбите и деловите од Кодексот и оваа година варира, но сепак просечната стапка на усогласеност на корпоративното управување на друштвата со Кодексот е 80% и истата бележи минимално зголемување во однос на претходната година од 1%. Резултатите се на задоволително ниво, но постои простор за натамошно унапредување на практиките на друштвата што го применуваат Кодексот. Очекуваме дека, по третата година од неговата примена, ќе можеме да известуваме за конкретни подобрувања во идните извештаи за усогласеност.

II. ПРАВНА РАМКА

Правната рамка на која се заснова корпоративното управување во нашата земја и согласно која се одвиваше известувањето за примена на Кодексот во 2024 година остана непроменета во однос на претходните години на известување, поради тоа што новите законски решенија во областа на трговските друштва и сметководството усогласени со правото на ЕУ, иако беа финализирани не беа формално донесени, додека новите закони од областа на пазарот на капитал сеуште не започнаа да се применуваат.

Согласно важечката законска и подзаконска регулатива во 2023 година правната рамка на која се заснова корпоративното управување во нашата земја во основа се состои од Законот за трговските друштва и Законот за хартии од вредност, иако постојат и други закони каде што се регулираат одредени аспекти на оваа проблематика, како и закони со кои се регулира работењето на различните видови на друштва (на пример банки, осигурителни компании и др.). Врз основа на Законот за хартии од вредност, Берзата ги донесува Правилата за котација, а врз основа на истите е донесен Кодексот. Усвојувањето на Кодексот од 2021 година, беше препознаено од Европската комисија како напредок на Северна Македонија кон усогласување на национално право на друштва со правото на ЕУ.

Во контекст на процесот на усогласување на националното право со правото на ЕУ и усогласувањето на прописите од областа на трговските друштва, сметководството и пазарот на капитал, како што споменавме во очекување е донесувањето, односно почетокот на примената на истите да има дополнително влијание на котираните друштва и нивните обврски поврзани со корпоративното управување¹.

Актуелната правна рамка претставува солидна основа за котираните друштва да го интегрираат концептот на добро корпоративно управување во својот бизнис модел. Кодексот, пак, има за цел дополнително да ги поттикне друштвата да го развиваат и унапредуваат корпоративното управување, со што би придонеле за подобрување на долгорочните перформанси и постигнување одржлив успех. Иако не секогаш е потребен закон за да се поттикне одговорно постапување, практиката покажува дека засилената имплементација најчесто се јавува како резултат на законска регулатива. Оттука, очекуваме новите законски решенија да придонесат кон модернизација и понатамошно унапредување на корпоративното управување, во насока на поголема транспарентност, отчетност и усогласеност со современите стандарди.

¹ За ова повеќе стана збор во Годишниот извештај за следење на усогласеноста на котираните друштва со Кодексот за корпоративно управување во 2023 година, <https://mse.mk/Repository/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81/Izvesta%D1%98%20za%20KKU%202024%20Finalen%2014.10.2024.pdf>

III. ПРЕГЛЕД НА ОФИЦИЈАЛНИОТ ПАЗАР НА МАКЕДОНСКА БЕРЗА

На крајот на 2024 година, на Официјалниот пазар на Македонска Берза АД Скопје беа котираны акции на 92 друштва, од кои 4 друштва се долгорочно суспендирани, а останатите 88 друштва коишто се и предмет на статистичките анализи на Берзата, се котираны на следните подсегменти:

- Супер котација (1 друштво);
- Берзанска котација (23 друштва) и
- Задолжителна котација (64 друштва).

Заклучно со 31 декември, во 2024 година на Берзата беше остварен промет со акциите на 88 котираны друштва во износ од 6.896.979.931 денари.

Според Правилата за котација на Берзата, само оние друштва чии акции се котираны на Официјалниот пазар на Берзата на сите пазарни подсегменти кои на ден 31.12 секоја тековна година исполниле најмалку три од следните четири услови се задолжени да известуваат за тоа како го примениле Кодексот:

- Пазарна капитализација во вредност од најмалку 5.000.000 евра.
- Најмалку 100 акционери.
- Најмалку 5% распространетост на родот на акциите во јавноста.
- Со акциите на издавачот се тргувало во најмалку 30% од вкупниот број на денови на тргување во тековната година.

Берзата годишно утврдува кои друштва ги исполнуваат овие критериуми и истите ги објавува на својата интернет страница. Сите други котираны друштва кои не ги исполнуваат критериумите се охрабруваат доброволно да го имплементираат Кодексот на начин пропишан во Правилата за котација.

Листата на котираны друштва коишто имаат обврска да известат за примена на Кодексот за корпоративно управување на Македонска берза АД Скопје за 2024 година е дадена во Прилог 1 на овој Извештај.

Како што е прикажано во табеларниот Приказ 1 подолу, Берзата утврди дека 24 од 88 друштва (27,7%), ги исполниле критериумите опишани погоре и дека истите се должни да известат за примената на Кодексот во 2024 година. Од овие 24 друштва, 23 друштва известија за усогласеноста со Кодексот во 2024 година во пропишаниот рок со Правилата за котација, а едно друштво извести со задоцнување.

Приказ 1: Друштва кои се обврзани да известуваат за усогласеност со Кодексот наспроти вкупен број на котираны друштва

	Супер Котација	Берзанска котација	Задолжителна котација
Вкупен број на котираны друштва	1	23	64
Вкупен број на друштва кои се обврзани да известуваат за усогласеност со Кодексот	1	14	9

Иако само 24 друштва беа задолжени да известуваат за нивната усогласеност со Кодексот, овие друштва играат значајна улога во тргувањето на Берзата. На пример, тие ја претставуваат најголем дел од вкупната пазарна капитализација на Официјалниот пазар

на Берзата, како што е наведено во Приказ 2 подолу. Исто така, тие го опфаќаат речиси целиот промет на Официјалниот пазар на Берзата во текот на 2024 година, како што е во Приказ 3, подолу.

Приказ 2: Учество во вкупната пазарна капитализација за 2024 година

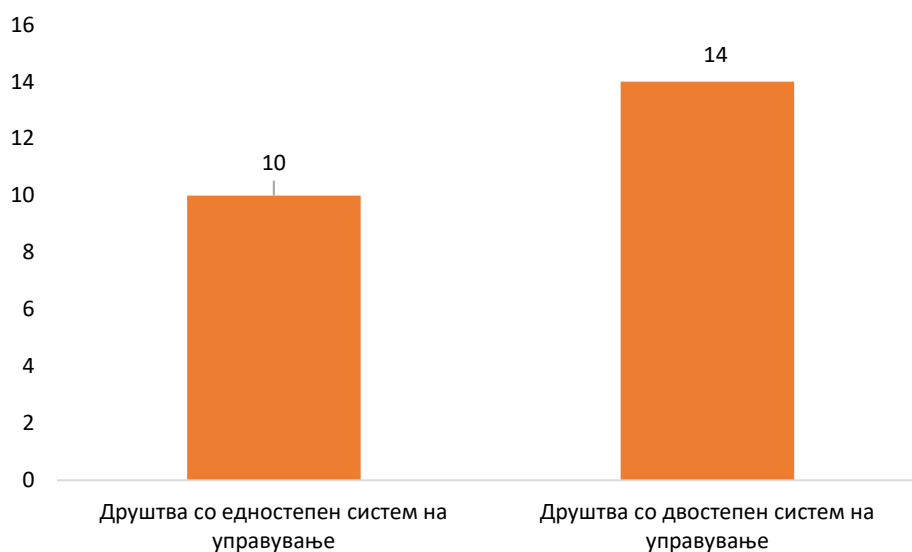

Приказ 3: Учество во вкупниот промет остварен во 2024 година

Во основниот текст на Кодексот е употребена терминологија и е пишуван на начин кој е соодветен за друштва со двостепен систем на управување, односно друштва коишто имаат надзорен и управен одбор, но преку еден од прилозите кон основниот текст, Кодексот е соодветно адаптиран и за друштва со едностепен систем на управување, односно друштва коишто имаат одбор на директори. Како што е прикажано во Приказ 4, поголемиот дел од друштвата кои беа задолжени да известуваат за нивната усогласеност со Кодексот имаат двостепен систем на управување.

Приказ 4: Број на друштва со едностепен и двостепен систем на управување

IV. ПРЕГЛЕД НА УСОГЛАСЕНОСТА СО КОДЕКСОТ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ

Друштвата коишто ги исполнуваат условите од Правилата за котација на Берзата за примена на Кодексот мора да поднесат *изјава за примена на Кодексот* со содржина пропишана во Правилата за котација, *во рамките на своите годишни извештаи за работа*. Воедно, друштвата треба да ги пополнат соодветните *прашалници* пропишани и објавени на интернет страната на Берзата. Друштвата треба да ги објават прашалниците на својата интернет страница и преку апликацијата СЕИ-Нет на Берзата, во роковите за објава на годишниот извештај за работење на друштвото предвидени во Правилата за котација. Органот на управување на друштвото е одговорен за пополнување на прашалниците и за соодветно објаснување на причините во случај на неприменување на некои одредби од Кодексот.

Имено, друштвата известуваат за нивната усогласеност со практиките од Кодексот за корпоративно управување преку Прашалникот „примени или појасни зошто не си применил“ (Comply-or-Explain Questionnaire - SEQ Прашалник). Исто така, друштвата го пополнуваат и Прашалникот за корпоративно управување (Governance Information Questionnaire –GIQ Прашалник) којшто ги содржи информациите кои друштвата треба да ги објават согласно овој Кодекс.

Податоците за усогласеност во овој Извештај се засноваат на информациите обезбедени од одговорите на друштвата на Прашалниците, при што е користена проценката што самите друштва ја наведуваат за нивната усогласеност со конкретните одредби од Кодексот. Процентите на усогласеност со конкретен дел или одредба од Кодексот кои се добиени како резултат на анализи на одговорите на друштвата се збирни податоци и се однесуваат на сите анализирани друштва заедно и истите се разликуваат од процентот на усогласеност со конкретен дел или одредба од Кодексот на секое друштво поединечно.

Со оглед на тоа што Кодексот го применува принципот „примени или појасни зошто не си применил“, при одговарање на SEQ Прашалникот, а во поглед на статусот на усогласеност, друштвата може да одберат различни опции: „Да“, „Делумно“, „Не“ и „Неприменливо“ (каде околностите опишани во одредбата на Кодексот не се случиле и точно за определени одредби каде може така да се одговори).

Пристапот „примени или појасни зошто не си применил“ подразбира дека примената на одредбите пропишани во Кодексот не е задолжителна за котираните друштва. Друштвата можат да не применат некоја одредба од Кодексот во случаи каде што според нив постојат оправдани причини за тоа, на пример, доколку таквата одредба не одговара на големината, структурата или потребите на друштвото. Меѓутоа, доколку друштвата изберат да не применат одредена одредба, тие мора тоа да го обелоденат истото во SEQ Прашалникот и да дадат објаснување зошто конкретната одредба не можела да биде применета.

За целите на утврдување на севкупната усогласеност на друштвата со Кодексот, користена е следната методологија на вреднување со следната градација во бодови:

- Во случаите кога друштвото е во целосна усогласеност со одредба од Кодексот и одговорот во SEQ Прашалникот е „Да“, се доделува (1) бод.
- Во случаите кога одредбата од Кодексот е „Неприменлива“, друштвото се смета

како целосно усогласено и се доделува 1 бод. На само 17 одредби² од Кодексот може да се одговори со „Неприменливо“. На одредбите коишто не се во наброените 17, а каде што друштвото одговорило „неприменливо“, се доделуваат (0) бода. Подолу се дадени примери како една одредба може да биде неприменлива:

Одредба		Одговор даден од друштвото	Појаснување
2.14	При избор на потенцијални членови на Надзорниот одбор, покрај оние што се утврдени во закон, се земаат предвид и следниве критериуми: а. поседување на личен интегритет и етика; б. поседување професионално искуство и знаење што е релевантно за дејноста на друштвото и неговата функција; и с. способноста и достапноста за активно и конструктивно учество во дискусиите и одлучувањето на Надзорниот одбор.	„Неприменливо“	Во текот на 2024 година не беше извршен избор на членови на Одборот на Директори, поради што оваа одредба не може да се примени.
4.3	Членовите на надзорниот и управниот одбор треба веднаш да го известат претседателот на одборот чии членови се, или комисијата за ревизија доколку тие, директно или индиректно или во име на трети страни, имаат значителен интерес во каква било зделка, договор или деловна активност што директно влијае на интересите на друштвото. Оваа обврска претставува дополнување на законските барања за постапување при одобрување на зделки со заинтересирани страни	„Неприменливо“	Во текот на 2024 година немало такви зделки, договори или деловна активност.

- Во случаите кога друштвото е делумно усогласено со одредба од Кодексот (вклучувајќи ги и оние одредби со повеќе од едно прашање на SEQ Прашалникот³) и одговорот во SEQ Прашалникот е „Делумно“, се доделува (0,5) бода.
- Во случаите кога друштвото не е усогласено со одредбата на Кодексот и одговорот во SEQ Прашалникот е „Не“, не се доделуваат бодови, односно се доделуваат (0) бода.

² Станува збор за следните одредби на кои може да се одговори со „Неприменливо“: 1.2, 1.3, 1.10, 2.6, 2.14, 2.15, 2.16, 2.22, 2.28, 3.3, 3.5, 3.10, 4.3, 4.4, 5.9, 5.12 и 6.4.

³ Во случаите каде што во SEQ Прашалникот има повеќе прашања за една одредба беше оценувана усогласеноста со одредбата а не со секое прашање, па ако на некое од прашањата е одговорено со „Не“ или „Делумно“, иако има и одговори со „Да“, одговорот за одредбата ќе биде делумно, односно беше направено бодување за делумна усогласеност.

2024

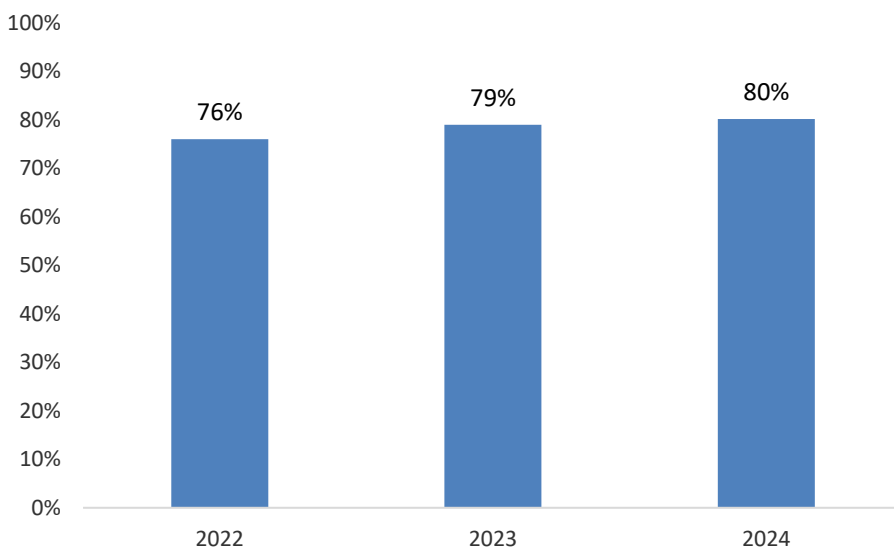
Усогласеност со Кодексот

Процент
на усогласеност
80%

Врз основа на методологијата опишана погоре и користејќи ја проценката што самите друштва ја навеле за нивната усогласеност со конкретните одредби од Кодексот во Прашалниците за 2024 година, просечната стапка на усогласеност со Кодексот за 2024 година на сите 24 друштва изнесува 80%. Бројот на друштва кои доставија Прашалници за нивната усогласеност со Кодексот за 2023 година, изнесуваше 26 друштва, а просечната стапка на усогласеност со Кодексот изнесуваше 79%. Може да се заклучи дека оваа година, процентуално гледано е забележан незначителен пораст на просечната усогласеност со Кодексот од 1% во однос на претходната година. Оваа година овој процент на усогласеност е постигнат од помал број на друштва и како резултат на нивната зголемена прецизност и објективност при одговарање на прашалниците. Овој Извештај се однесува на третата година во која од котираните друштва се бараше да го применуваат Кодексот, друштвата сè повеќе ја препознаваат вредноста на доброто корпоративно управување и нивната ангажираност на ова поле е показател за зрелост и свест за важноста на ова прашање за нивниот бизнис. Она што може да очекуваме во иднина е друштвата да ги подобрат своите корпоративни практики во работењето кои се опфатени со одредбите од Кодексот и следните години да бележат подобри резултати во поглед на усогласеноста.

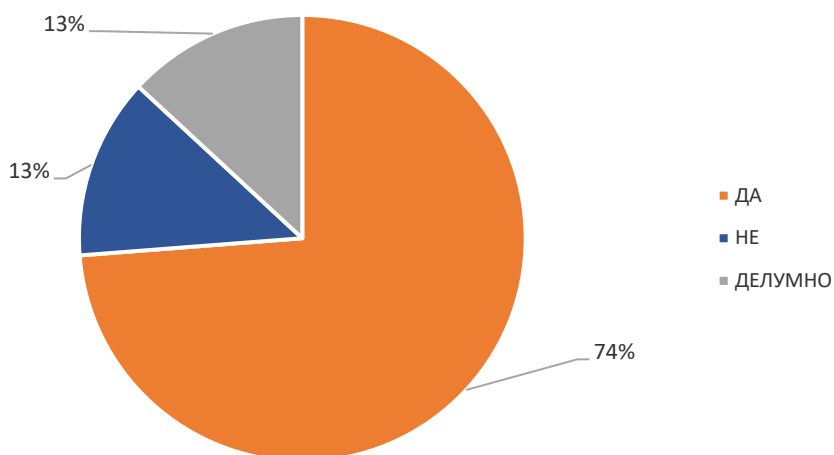
Заради компаративно споредување и анализа во продолжение се дадени податоците за просечниот процент на усогласеност на котираните друштва што биле во обврска да известат за примената на Кодексот во последните три години.

Приказ 5: Компаративен преглед на усогласеноста со Кодексот во последните три години

Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во сите делови на Кодексот, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 74%, за делумната усогласеност изнесува 13 %, а за неусогласеност изнесува 13%.

Приказ 6: Усогласеност со Кодексот според тип на одговор

Овој дел од Извештајот вклучува податоци и коментари за севкупните нивоа на усогласеност на друштвата во две различни форми: (i) според нивното ниво на усогласеност, при што друштвата се групирани во категории врз основа на нивните стапки на усогласеност и (ii) просечна усогласеност од страна на сите друштва за секој од седумте делови од Кодексот.

Усогласеност според категории

Табеларниот Приказ 7 го прикажува процентот на усогласеност на друштвата, кои се групирани по категории во зависност од степенот на усогласеност со Кодексот, а со цел да се увидат разликите во степенот на усогласеност по одделни друштва. Ова е особено корисно ако се земе предвид дека примерокот содржи релативно мал број на друштва:

Приказ 7: Процент на усогласеност на друштвата по категории за последните три години

Година	Процент на усогласеност (%)	0-20	21-40	41-60	61-80	81-100
2022	Процент на друштвата (%)	0	0	15	41	44
2023	Процент на друштвата (%)	0	0	8	46	46
2024	Процент на друштвата (%)	0	0	8	42	50

Приказот 7 покажува дека учеството во највисокиот процент на усогласеност (81-100) се зголемило за 4% во споредба со претходната година, се намалил бројот на друштва во претходната категорија (61-80), каде сега се 42% од друштвата, а бројот на друштва во

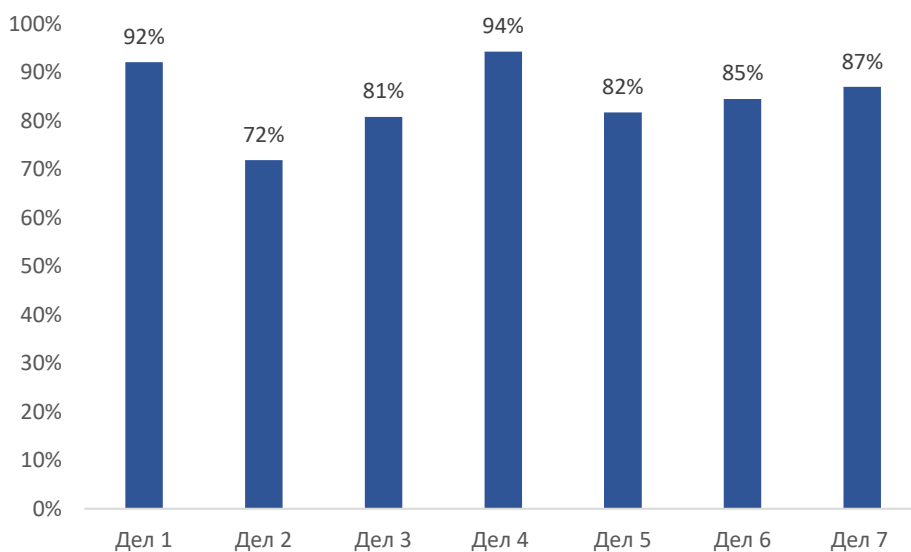
категоријата (41-60), останал ист, односно 8% од вкупниот број на друштва.

И оваа година во категоријата на друштва со највисок процент на усогласеност (81-100) се и банките коишто имаа обврска да известат за примената на Кодексот и кај нив процентот на усогласеност е над 90%, што произлегува од фактот дека банките, согласно Законот за банки, имаат низа дополнителни нормативни барања што произлегуваат од правилата за корпоративно управување пропишани од Народната банка, а во согласност со меѓународните стандарди.

Усогласеност според делови од Кодексот

Приказот 8 го прикажува просечниот процент на усогласеност со секој дел од Кодексот. Како што може да се види, постојат значителни разлики во усогласеноста со секој дел од Кодексот, кои се движат од 94% за Дел 4 (Судир на интереси) до 72% за Дел 2 (Надзорен одбор). И оваа како и претходната година, Делот 4 (Судир на интереси) останува дел со најголема усогласеност, додека Делот 2 (Надзорен одбор) е дел со најмала усогласеност. Сепак, усогласеноста со Делот 2 од Кодексот и оваа година бележи пораст и годинава е за 2% подобрена отколку усогласеноста со овој дел во 2023 година, кога истата изнесуваше 70%.

Приказ 8: Просечен процент на усогласеност со Кодексот по дел

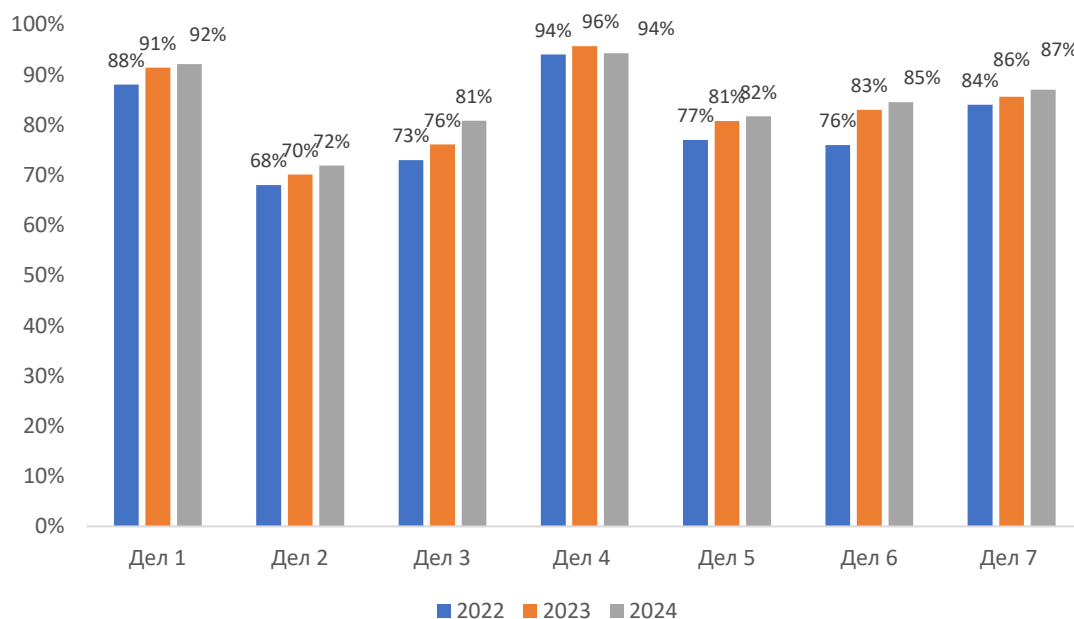

Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите (15 прашања)
Дел 2: Надзорен одбор (34 прашања)
Дел 3: Управен одбор (11 прашања)
Дел 4: Судир на интереси (4 прашања)

Дел 5: Ризик и контрола (14 прашања)
Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес (7 прашања)
Дел 7: Транспарентност и објавување (4 прашања)

Заради компаративно споредување и анализа во продолжение се дадени податоците за просечните проценти на усогласеност по деловите на Кодексот во последните три години.

Приказ 9: Компаративен преглед на просечните проценти на усогласеност со Кодексот во последните три години

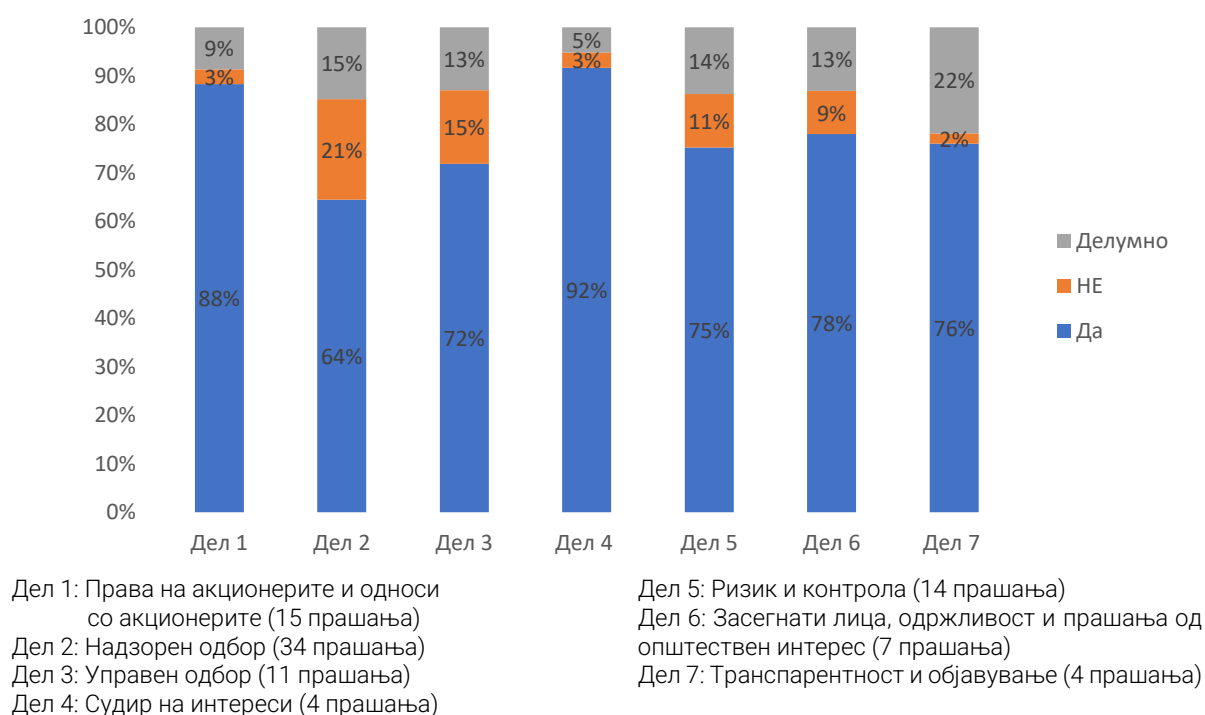
Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите (15 прашања)
 Дел 2: Надзорен одбор (34 прашања)
 Дел 3: Управен одбор (11 прашања)
 Дел 4: Судир на интереси (4 прашања)

Дел 5: Ризик и контрола (14 прашања)
 Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес (7 прашања)
 Дел 7: Транспарентност и објавување (4 прашања)

Разликите во нивоата на усогласеност со различните делови од Кодексот, и оваа како и претходните години може делумно да се објаснат со тоа дали постојат постоечки слични одредби во важечката законска регулатива или во Правилата за котација на Берзата. Онаму каде што е тоа случај, на пример во Дел 1, кој ги опфаќа правата и односите со акционерите, нивоата на усогласеност се генерално повисоки од онаму каде што има релативно малку постоечки барања или стандарди (како што се Дел 2 и 3 за работата и составот на Надзорниот и Управниот одбор). Исто така, овие разлики може да бидат резултат и на бројот на прашања во Прашалникот за секој од деловите на Кодексот. Така на пример за Делот 2 во Прашалникот се содржани 34 прашања, додека за Делот 4 се содржани само 4 прашања, што е релативно мал број на прашања во споредба со поголемиот број прашања за Делот 2, како и другите делови од Кодексот. Сепак, и овде треба да се има предвид дека и Делот 4 опфаќа прашања коишто се законски регулирани.

Приказот 10 дополнително ги разработува податоците со одвојување на случаите кога друштвата изјавиле дека се целосно, делумно или воопшто не се усогласени со одредбите од Кодексот.

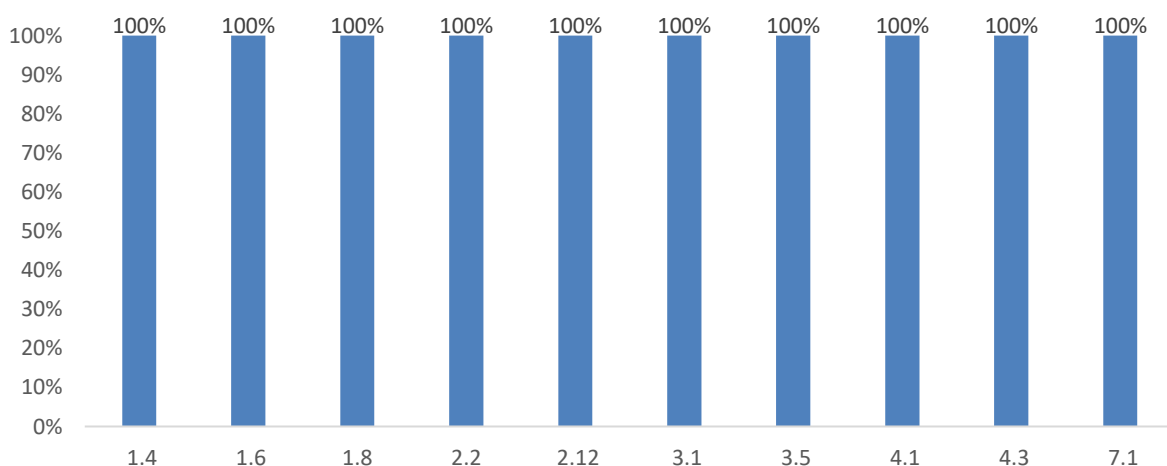
Приказ 10: Процент на усогласеност со седумте дела на Кодексот според тип на одговор

Усогласеност со поединечни одредби на Кодексот

Разликите во нивоата на усогласеност со деловите од Кодексот се рефлектираат и во нивоата на усогласеност со поединечните одредби, како што е илустрирано во Приказите 11 и 12 кои ги прикажуваат одредбите со највисоки и најниски стапки на усогласеност. Има десет одредби кои имаат 100% стапка на усогласеност, додека претходната година бројот на овие одредби изнесуваше тринаесет. Бројот на одредби со најниска стапка на усогласеност во 2024 како и во претходната година изнесува пет, при што станува збор за истите одредби како и претходната година, но во 2024 година има подобрување во висината на процентот усогласеност на овие одредби, па така петте најниски стапки на усогласеност се движат од 31% до 42% во споредба со 2023 година кога истите се движеа од 25% до 38%. Сите пет најниски стапки на усогласеност и осум од 10-те најниски се во Дел 2 од Кодексот.

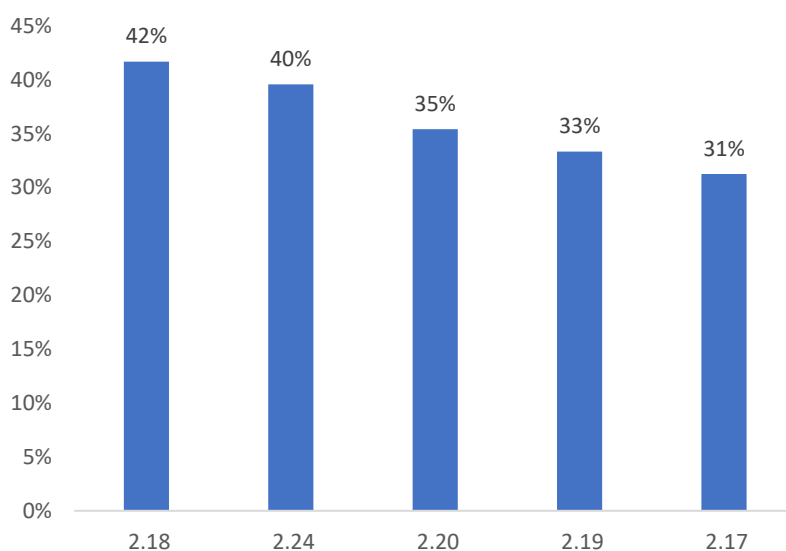
Приказ 11: Одредби со највисок процент на усогласеност

- 1.4 - Детали за Собранието на акционери кои се објавени на веб-страницата на друштвото
- 1.6 - Собранието на акционери се одржува во време и на место погодно за акционерите
- 1.8 - Друштвото дава можност за гласање преку полномошник, а постапката и образецот за истото е објавена на веб-страницата на друштвото
- 2.2 - Внатрешните акти специфицираат за кои одлуки е потребно одобрение од Надзорниот одбор
- 2.12-Критериуми што треба да ги исполнуваат независните членови
- 3.1 - Внатрешните акти ги специфицираат одговорностите на Управниот одбор
- 3.5 - Комисијата за избор и именување или надзорниот одбор се погрижи членовите на управниот одбор да можат да посветат доволно време на нивните должности.
- 4.1 - Критериуми за членови на Надзорен и Управен одбор кои се однесуваат за судир на интереси
- 4.3 - Процедури за зделки со заинтересирани страни
- 7.1 - Информации кои мора да се објавени на СЕИ-НЕТ и/или во годишниот извештај

Најмногу одредби со највисока стапка на усогласеност се од Делот 1, односно три се од Дел 1, по две од Деловите 2, 3 и 4 и една од Делот 7.

Приказ 12: Одредби со најнизок процент на усогласеност

- 2.17 - Објавување на план за сукцесија на надзорниот одбор
- 2.18 - Формирање на комисија за ревизија
- 2.19 - Формирање на комисија за именување и избор и комисија за надоместоци и награди
- 2.20 - Објавување на правилата за работа на комисиите на надзорниот одбор
- 2.24 - Објавување на информација за членството и состаноците на комисиите на надзорниот одбор

Најниските стапки на усогласеност на овие одредби претежно се должат на тоа што има друштва коишто сèуште ги немаат формирано комисиите на одборот и тоа комисијата за ревизија, комисијата за именување и избор и комисијата за надоместоци и награди, немаат донесено правила за функционирањето на овие комисии, ниту пак имаат усвоено акти коишто произлегуваат од работата на истите, како што е на пример планот за сукцесија на надзорниот одбор. Притоа, помеѓу десетте одредби со најниска стапка на усогласеност има по една одредба и од Дел 3 и Дел 5. Во Делот 5, тоа е одредбата 5.3 која е поврзана со работата на комисијата за ревизија, а во Делот 3 тоа е одредбата 3.10 (која се однесува на тоа дека доколку друштвото има политиката за наградување на управниот одбор која дозволува стекнување на акции или права да се стекнат акции, критериумите за тоа треба да бидат одобрени од собранието на акционери), каде има друштва, коишто, според даденото образложение можеле да ја изберат опцијата „неприменливо,,“ но не ја избрале и одговориле дека се неусогласени, па поради тоа и одредбата е во одредбите со најниска стапка на усогласеност со Кодексот.

Од поединечната анализа на одговорите за усогласеност на друштвата со Кодексот, за истакнување е фактот дека има друштва коишто се усогласени со речиси сите одредби од Кодексот.

Известување за усогласеноста со Кодексот

Деталното известување за начинот на корпоративно управување во котираните друштва е значаен елемент на пазарната транспарентност, како и на севкупната комуникација помеѓу друштвата и инвеститорите, односно засегнатите лица.

При анализата на одговорите на друштвата за усогласеност со Кодексот уште еднаш се потврди дека овие друштва максимално ги исполнуваат обврските за известување преку СЕИ-НЕТ согласно Правилата за котација, но дека исполнувањето за обврските за објава на потребните информации на веб-страниците на друштвата и во нивните годишни извештаи може да биде подобро во иднина. Имено, согласно одговорите, 17 од 24 друштва ги имаат објавено на своите веб страници информациите коишто Кодексот предвидува дека треба да бидат објавени на тој начин, а 9 друштва имаат објавено годишни извештаи во кои се содржани информации за коишто Кодексот предвидува дека треба да бидат составен дел на годишните извештаи. Берзата очекува дека друштвата ќе обезбедат поголема транспарентност во иднина, што ќе биде предмет на анализа во идните извештаите за усогласеност, односно дека друштвата ќе обезбедат покомплетни информации на своите веб-страници и во своите годишни извештаи во иднина и дека овие обврски пропишани со Кодексот ќе се исполнуваат во целост, а не само делумно. .

Може да заклучиме дека годинава е забележано понатамошно подобрување во известувањето за усогласеноста, во смисла на тоа што поголем е бројот на друштва коишто ја подобриле соодветноста, прецизноста и објективноста во одговарање на прашањата, што пак резултирало во намалување или зголемување на процентот на усогласеност со Кодексот.

Сепак, има и друштва коишто и понатаму несоодветно одговараат на прашањата од Прашалниците, така што на пример одговараат со „делумно“, онаму каде што одговорот би требало да биде „не“, или одговараат со „да“, онаму каде што одговорот би требало да биде „не е применливо“. Уште поспецифична е и ситуацијата каде на прашање на коешто друштвото требало да одговори со „не“, друштвото одговорило со „да“, образложувајќи дека одредбата ќе ја примени во иднина кога ќе се јави потреба од исполнување на обврската. Таков е примерот кога друштвото, на прашањето за примена на одредбата 1.14 којашто се однесува на обврската за друштвото покрај собрانيето на акционери, да организира дополнителни настани за да ги информира постоечките и потенцијални инвеститори за своето работење, особено кога има потреба од дополнително објаснување на резултатите на друштвото објавени во полугодишните и годишните извештаи на друштвото, одговорило со „да“, а образложило дека ќе постапи по истата доколку се јави потреба за тоа, односно на барање на акционерите. Специфични се и ситуациите каде што некои друштва одговориле со „неприменливо“, на прашања за коишто таков вид на одговор не е предвиден во урнекот на Прашалникот објавен на интернет страната на Берзата. Од анализата на таквите одговори може да се заклучи дека соодветен одговор на таквите прашања би бил одговор со „не“, за којшто би можело да се претпостави дека друштвата го избегнале за да не мора да дадат соодветно објаснување зошто не се усогласени со конкретната одредба. За потребите на анализа и изработка на овој Извештај, ваквите одговори беа земени како негативни и согласно методологијата за оценување не им беа доделени поени. Исто така, има и друштва, пак, коишто можеле да одговорат со „неприменливо“, на одредена одредба, а одговориле со „не“, при што таквото несоодветно одговарање се одразило и на вкупниот процент на усогласеност на

друштвото.

Како несоодветно одговарање на прашањата се и ситуациите во кои за прашања кои се меѓусебно поврзани и зависни, дадени се одговори кои се контрадикторни едни на други. Таков е примерот со друштва коишто одговориле дека немаат формирано комисији за именување и наградување (иако согласно бројот на независни членови на надзорниот одбор би требало да формираат таква комисијата (одредба 2.19), а кои одговориле позитивно на одредбата дека комисијата за именување и избор ги преиспитува големината, составот и функционирањето на управниот одбор најмалку еднаш годишно и на одредбата дека комисијата за избор и именување се грижи членовите на управниот одбор да можат да посветат доволно време на нивните должности.

Може да заклучиме дека сеуште има друштва кои не биле сосема сигурни кој е соодветниот одговор за конкретно прашање.

Имајќи го предвид наведеното, Берзата повторно ќе преземе активности со цел да обезбеди поголема јасност, разбирливост, прецизност и објективност во одговарањето на одредени прашања, пред следното известување на друштвата за усогласеност со Кодексот, во текот на наредната година. Овие активности имаат за цел да ја подобрат соодветноста на одговорите, но и да ги поттикнат друштвата на доследна примена на добрите практики на корпоративно управување пропишани со Кодексот.

Станува сè појасно дека во идните извештаи за усогласеност ќе биде потребно да се обрне поголемо внимание на квалитетот на одговорите на друштвата, при што анализите би требало да го опфатат и овој аспект – за разлика од досегашните, кои главно се засноваа на проценката што самите друштва ја наведуваат за нивната усогласеност со одредбите од Кодексот.

Општ впечаток е дека квалитетот на известувањето во третата година е подобрен во однос на претходните години на известување. Сепак, сеуште има простор за подобрување на корпоративните практики на друштвата и на квалитетот на информациите кои се однесуваат на нив во иднина.

Објаснувања

Оценката на Берзата за квалитетот на објаснувањата за примена на одредбите на Кодексот се заснова на трите критериуми наведени во Кодексот, коишто предвидуваат дека друштвото треба:

- да појасни зошто не ја применува одредбата од Кодексот и во која мера не ја применува, посочувајќи ги конкретните причини и околности за тоа;
- да ги опише дејствијата што ги презело наместо да ја примени одредбата од Кодексот за да ја постигне целта утврдена во соодветниот принцип од Кодексот; и
- доколку друштвото има намера да ја примени одредбата од Кодексот во иднина, да наведе кога очекува да започне со примена на таа одредба.

И покрај тоа што станува збор за трета година кога друштвата известуваат за примена на Кодексот, сеуште постојат објаснувања дадени од друштвата коишто не ги исполнуваат сите три критериуми. На пример, иако многу друштва одговорија дека имаат намера да применат конкретна одредба од Кодексот во иднина, само неколку од нив изјавија кога очекуваат да започнат со примена на истата. Некои од друштвата кои и претходната година одговориле дека некоја одредба ќе ја применат во иднина и оваа година го дале истиот одговор, повторно без да прецизираат кога точно планираат да го направат тоа. Иако е сосема прифатливо дека можеби на друштвата им е потребен определен временски период за да применат некои од одредбите на Кодексот, сепак тие треба да

предвидат и да ја наведат временската рамка во која се планира да се започне со примена на таквата одредба. Може да се забележи дека најголем број на објаснувања за примена во иднина има кај одредбите од Делот 2, коишто се однесуваат на комисиите на одборот и дека овде само неколку друштва имаат објаснето прецизно кога се очекува примената на одредбата, кои дејствија се преземаат наместо примената на одредбата и кои се причините и во која мера е неусогласеноста. И во овој домен, Берзата, до следниот период на известување, ќе преземе активности со цел да се подобри квалитетот на објаснувањата, а при изготвување на идните извештаи, Берзата ќе продолжи да ја следи и оценува и усогласеноста со одредбите за кои претходно било одговорено дека ќе се применуваат во иднина.

За издвојување се и друштвата кои дале соодветни објаснувања на одредбите на кои одговориле дека не ги применувале во извештајниот период, односно посочиле кои други активности се применуваат наместо конкретно наведените во одредбата и кога точно планираат да постапат по одредбата во целост.

И оваа година како и претходната, има друштва кои не дадоа јасна причина зошто не применуваат одредена одредба. Недавањето на соодветно и детално објаснување може да ги наведе инвеститорите и другите засегнати лица да заклучат дека друштвото едноставно го игнорирало тој дел од Кодексот или дека друштвото не сака да ги обелодени причините за неприменување на одредбата. За избегнување на ваквите заклучоци, друштвата треба да имаат поинаков пристап при одговарање на прашањето за конкретната одредба, пристап којшто е посоодветен, јасен и прецизен и којшто одговара на околностите на друштвото.

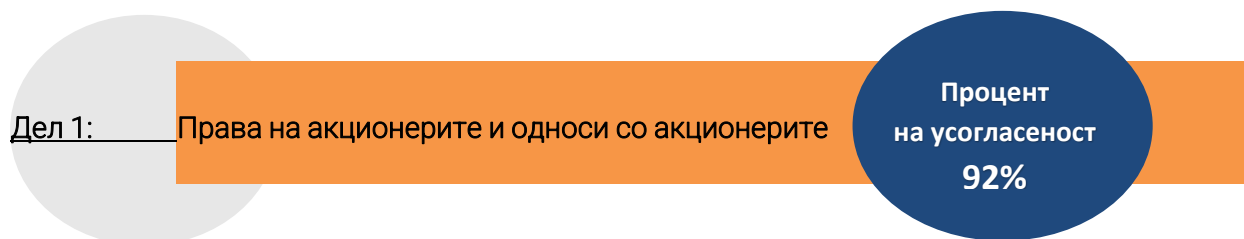
Иако помалку и оваа година имаше друштва коишто наведоа дека причина за нивната неусогласеност со Кодексот е тоа што предметот на конкретната одредба е законска материја и дека тие постапуваат согласно законските одредби, повторно без да се има предвид дека Кодексот наметнува повисоки стандарди од законите коишто, исто така, треба да се почитуваат. Таков е примерот кога друштвото за примената на одредбата 2.16 којашто се однесува на тоа дали друштвото презема мерки за да обезбеди дека ќе има најмалку 30% жени членови на одборот на директори до 2025 година и дали Годишниот извештај вклучува резиме на преземените активности за исполнување на оваа цел одговориле со „не“, со образложение дека критериумите за избор на членови во органот на управување се пропишани со Законот за трговските друштва. Ваквите одговори се сметаат за несоодветни, поради тоа што целта на Кодексот е да ги поттикне друштвата да усвојат практики кои ќе бидат подетални од Законот или од минималните барања во законот, односно да им наметне на друштвата повисоки стандарди од законските.

V. ДЕТАЛНА ОЦЕНА ЗА УСОГЛАСЕНОСТА И ПРАКТИКИТЕ НА УПРАВУВАЊЕ (ПО ТЕМА)

Ова поглавје од Извештајот дава подетален преглед на усогласеноста и на постоечките практики на управување на котираните друштва, категоризирани според секој дел од Кодексот:

- Дел 1: Права на акционерите и односи со акционерите
- Дел 2: Надзорен одбор
- Дел 3: Управен одбор
- Дел 4: Судир на интереси
- Дел 5: Ризик и контрола
- Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес
- Дел 7: Транспарентност и објавување

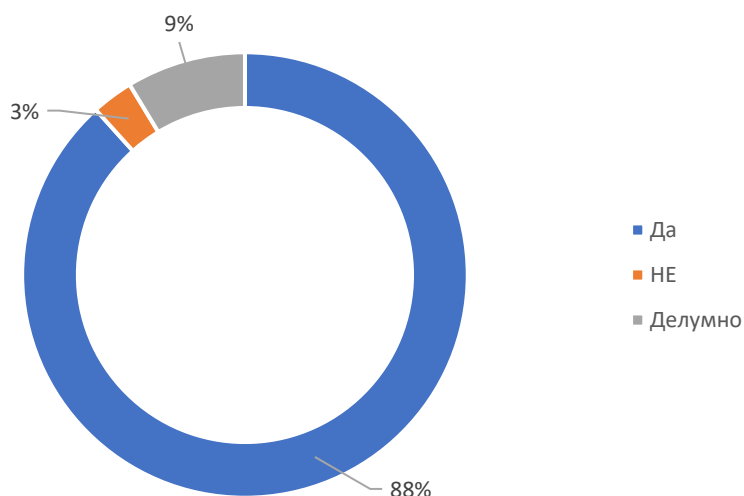
Податоците во овој дел се засноваат на SEQ Прашалникот и GIQ Прашалникот коишто се составен дел на Кодексот, а кои беа пополнети од друштвата. GIQ Прашалникот содржи информации за некои од практиките на управување на друштвата, на пример, составот на одборот(ите) и колку често тие се состануваат, како и наградувањето и именувањето на членовите на одборот.

Дел 1 од Кодексот има за цел да обезбеди заштита на правата на акционерите, без оглед на бројот на нивните акции. Оттука, одредбите од овој Дел се однесуваат на правата на акционерите, собирањето на акционери и другите поврзани прашања.

Просечниот процент на усогласеност со Делот 1: Права на акционерите и односи со акционерите е 92%, што во однос на претходната година претставува зголемување од 1%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 1, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 88%, за делумната усогласеност изнесува 9%, а за неусогласеност изнесува 3%. Во однос на претходната година, кога процентот на усогласеност беше 91% состојбата е речиси идентична и во поглед на структурата на одговорите.

Приказ 13: Преглед на усогласеноста со одредбите на Делот 1 според тип на одговор

Во рамки на овие бројки има одредени варијации во одговорите на друштвата во поглед на усогласеноста со одредбите од овој Дел.

Така на пример, во овој Дел од Кодексот, има најмногу одредби со максимален процент на усогласеност. Имено, и оваа година сите друштва коишто го комплетираа CEQ Прашалникот изјавија дека целосно ја применуваат Одредбата 1.4, која бара друштвото да објавува информации за собранието на акционери и материјали на својата веб-страница, Одредбата 1.6, според која друштвото одржува собрание на акционери во време и на место што е погодно за неговите акционери за да можат да учествуваат на седницата и одредбата 1.8 која бара од друштвата да овозможат гласање преку полномошник, да ја уредат и објават постапката и да не поставуваат услови во врска со истото, освен оние пропишани со закон.

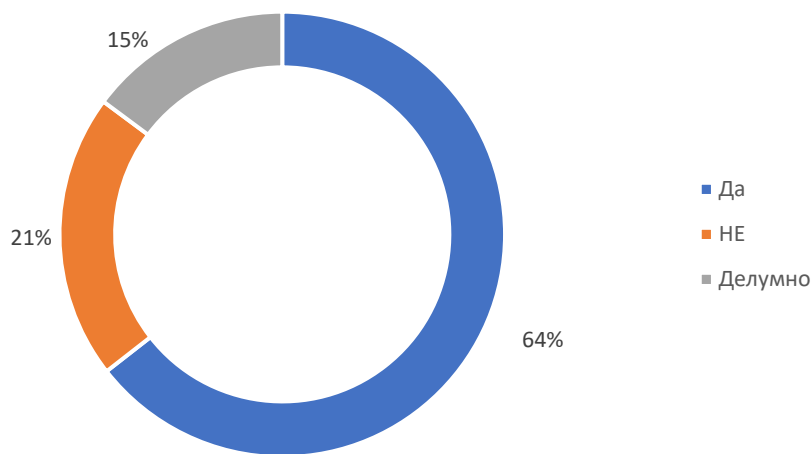
Покрај споменатите одредби што се со 100% усогласеност, за издвојување се и Одредбите 1.3, 1.9, 1.10, 1.11, 1.12, 1.13 и 1.15 каде што не постои одговор „не“, што значи дека друштвата се или целосно или делумно усогласени со овие одредби, при што просечниот процент на усогласеност со истите се движи од 85% до 96%. Помеѓу овие одредби е и Одредбата 1.15, каде просечната стапка на усогласеност изнесува 94%, при што 88% од друштвата се целосно усогласени, останатите друштва се делумно усогласени, а нема ниту едно друштво коешто одговорило дека не е усогласено (во оваа одредба е предвидено дека контакт податоците за лицето одговорно за обезбедување навремени и соодветни одговори на прашања или за давање информации на акционерите и инвеститорите морат да бидат јавно достапни, односно се објавуваат на веб страницата на друштвото).

Од друга страна, просечната стапка на усогласеност со Одредбата 1.14 е 67%, при што 58% од друштвата се целосно усогласени, 25% од друштвата не се усогласиле, додека делумно усогласени се 17% од друштвата. Оваа одредба предвидува дека друштвото организира настани за инвеститорите во текот на годината, покрај собранието на акционери. Притоа, и кај оваа одредба, одредба со најнизок процент на усогласеност во Делот 1, во однос на претходната година се забележува подобрување и зголемување на просечниот процент на усогласеност за 5%.

Делот 2 од Кодексот се однесува на улогата на надзорниот одбор (или неизвршните членови на одборот во едностепениот систем на управување) и како тој може ефективно да функционира за да ја поддржува и надгледува работата на менаџментот.⁴

Просечниот процент на усогласеност со овој Дел од Кодексот е 72% , што, како што е и претходно споменато, е најнискиот процент на усогласеност од сите делови на Кодексот, иако во споредба со претходната година бележи благо зголемување од 2%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 2, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 6%, за делумната усогласеност изнесува 15%, а за неусогласеност изнесува 21%. Во однос на претходната година, забележано е дека се зголемиле одговорите за целосна усогласеност, како и одговорите за делумна усогласеност, а се намалиле одговорите за неусогласеност.

Приказ 14: Преглед на усогласеноста со одредбите на Делот 2 според тип на одговор

Овие ниски бројки делумно може да се објаснат со фактот што многу од практиките препорачани во овој дел, на пример, комисији на одборот и редовна евалуација или план за сукцесија претходно не биле широко прифатени од котираните друштва во земјата, како и на фактот дека до сега за поголемиот број на друштва не се законска обврска, но споредено со претходната година кај некои од друштвата има промени во насока на отпочнување со преземање на активности за целите на усогласување со истите.

⁴ Согласно Кодексот, сите упатувања на надзорен и/или управен одбор треба да се толкуваат со значењето на одборот на директори, со исклучок на одредени одредби вклучени во Прилог Б на Кодексот.

Остатокот од овој дел од Извештајот содржи податоци за работата и составот на надзорниот одбор (или одборот на директори во едностепен систем), како и подетални информации за усогласеноста.

Број на состаноци на одборот

Одредбата 2.5 бара друштвата да наведат колку состаноци одржал надзорниот одбор или одборот на директори во годината за која се известува. Сите освен едно од 24 друштва ги дадоа овие информации. Податоците од GIQ Прашалникот покажуваат дека вкупниот просечен број на состаноци и за друштвата со едностепен и за друштвата со двостепен системи на управување изнесува 11,4 состаноци годишно, при што двостепените одбори имаат доста повисок просек на состаноци од едностепените одбори на директори со 11,9 наспроти 7,4 одржани состаноци. Како што покажува Приказот 15, повеќето одбори се состанале помеѓу 6 и 15 пати, но има едно друштво што отскокнува и кое имало над 20 состаноци во годината.

Приказ 15: Број на состаноци на одборот во 2024 година

Број на состаноци	1-5	6-10	11-15	16 - 20	20+	Нема податоци
Број на друштва	4	9	7	2	1	1

Состав на одборот

Одредбата 2.10 од Кодексот предвидува дека надзорниот одбор (или одборот на директори) ќе биде составен од соодветен број на членови за да обезбеди дека и одборот и неговите комисии ќе имаат доволно ресурси за ефективно извршување на доделените задачи.

За оваа одредба се презентираат податоците за едностепените и двостепените структури на одбори одделно, бидејќи одборите на директори ги сочинуваат и извршни и неизвршни членови, додека сите членови на надзорните одбори се неизвршни членови, при што компаративните податоци ќе бидат дадени за неизвршните членови во одборите на директори наспроти членовите на надзорниот одбор.

Според податоците дадени од страна на друштвата во CIQ Прашалникот, просечната големина на неизвршните функции во одборите на директори е 5,1 членови, додека просечната големина на надзорните одбори е 4,9 членови. Приказот 16 го прикажува опсегот на големини на одборите. Како што може да се види од приказот подолу, врз просечната големина на неизвршните функции во одборите на директори влијае еден одбор којшто отскокнува и кој има вкупно 14 неизвршни членови.

Приказ 16: Вкупен број на неизвршни функции во одборите во едностепен и двостепен систем на управување

Вид на структура на управување	1-3 членови	4-6 членови	7-9 членови	10+ членови
Едностепен систем на управување (неизвршни членови)	1	8	0	1
Двостепен систем на управување (членови на надзорен одбор)	3	8	3	0

Сите одбори на директори имаат мнозинство неизвршни членови, при што бројот на неизвршни се движи од 2 до 14 (2 до 5, со исклучок на одборот којшто отскокнува). Податоците за извршните членови на одборите на директори кај друштвата со едностепен систем и членовите на управниот одбор кај друштвата со двостепен систем на управување, може да се најдат во следниот дел од овој Извештај што ја разгледува усогласеноста со Дел 3 од Кодексот.

Законот за трговските друштва бара најмалку една четвртина од членовите на надзорниот одбор (или неизвршните членови на одборот на директори) да бидат независни кога има четири или повеќе членови на надзорниот одбор или неизвршни членови. Кодексот препорачува сите друштва да имаат најмалку една третина независни неизвршни членови, но тоа не е содржано во одредба туку во препорака, поради што друштвата не треба по однос на ова да известат по принципот „примени или појасни зошто не си применил“.

Информациите дадени во GIQ Прашалникот покажаа дека просечниот процент на независни членови на одборите на директори и на надзорните одбори, како што се класифицирани од самите друштва, за малку се разликува кај двете структури на одбори (Приказ 17). Поголемиот дел од друштвата имаат еден или двајца независни членови во одборите, а само едно друштво има пет независни членови во одборот. Охрабрувачки е фактот дека кај 13 од 24 друштва најмалку една третина од нивните неизвршни членови или членови на надзорните одбори се класифицирани како независни членови.

Приказ 17: Просечен број на независни членови на одборите

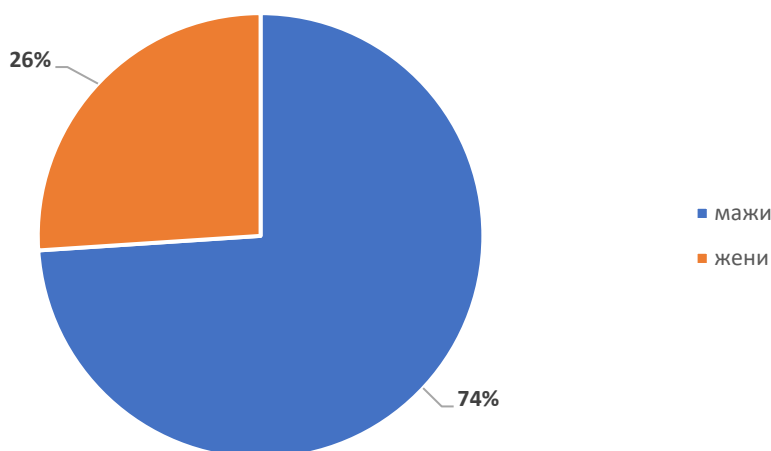
Вид на структура на управување	Просечен број на независни членови	Просечен процент на независни членови
Одбор на директори	1,8	35%
Надзорен одбор	1,6	32%

Разноликост на одборот

Во однос на застапеноста на жените во одборите, Одредбата 2.13 од Кодексот наведува дека друштвата ќе преземат мерки за да обезбедат дека имаат најмалку 30% жени членови на надзорните и управните одбори (или одборите на директори во едностепен систем) до 2025 година.

Приказот 18 ја прикажува застапеноста на жените во вкупниот број на членови на управните и надзорните одбори и одборите на директори на котираните друштва во 2024 година.

Приказ 18: Учество на жени во друштвата со двостепен и едностепен систем на управување

Овој сразмер меѓу мажите и жените, се разликува ако се разгледува поединечно учеството на жените во неизвршните функции и учеството на жените во извршните функции во одборите. Така, во поглед на неизвршните функции, во вкупниот број на членови на надзорниот одбор, односно неизвршни членови на одборот на директори, учеството на жените е 25%, а на мажите 75%. Што се однесува до учеството на жените во вкупниот број на извршните функции, пак, сразмерот е 28% жени и 72% мажи, односно 28% од извршните членови на одборите на директори и од членовите на управните одбори се жени.

Приказите 19 и 20 подолу ги прикажуваат моменталните нивоа на застапеност на жени како членови во двостепените и едностепените структури на одбори. За едностепените одбори, бројките се поделени помеѓу неизвршни и извршни членови на одбор на директори заради посоодветна споредба.

Приказ 19: Број на жени во друштва со двостепен систем на управување

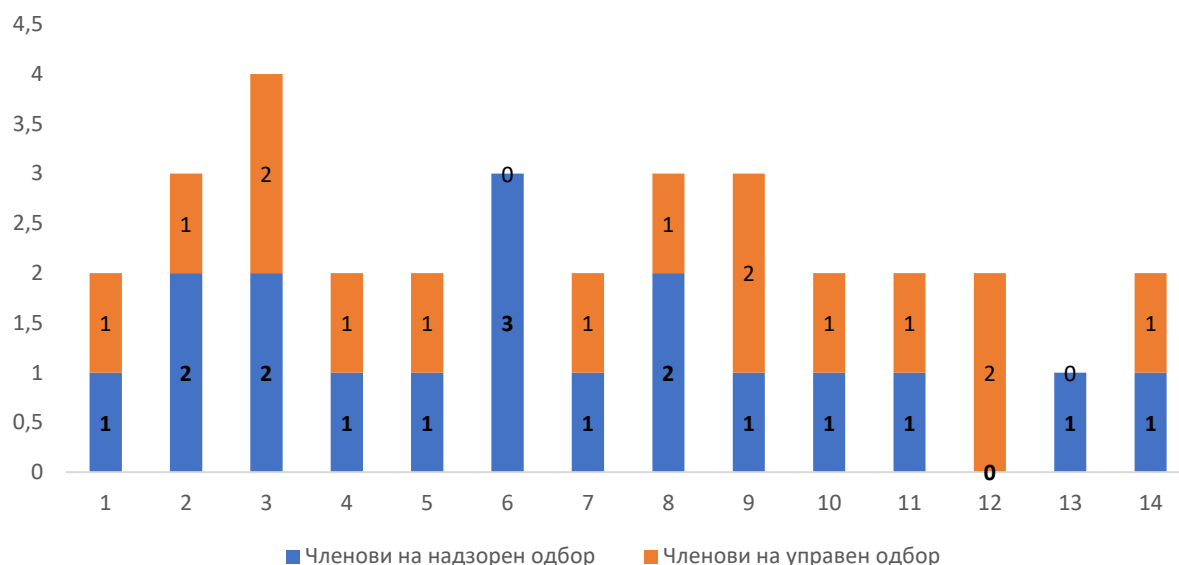
Двостепен систем на управување	0 жени	1 жена	2 жени	3 жени
Надзорен одбор	1	9	3	1
Управен одбор	2	9	3	0

Приказ 20: Број на жени во друштва со едностепен систем на управување

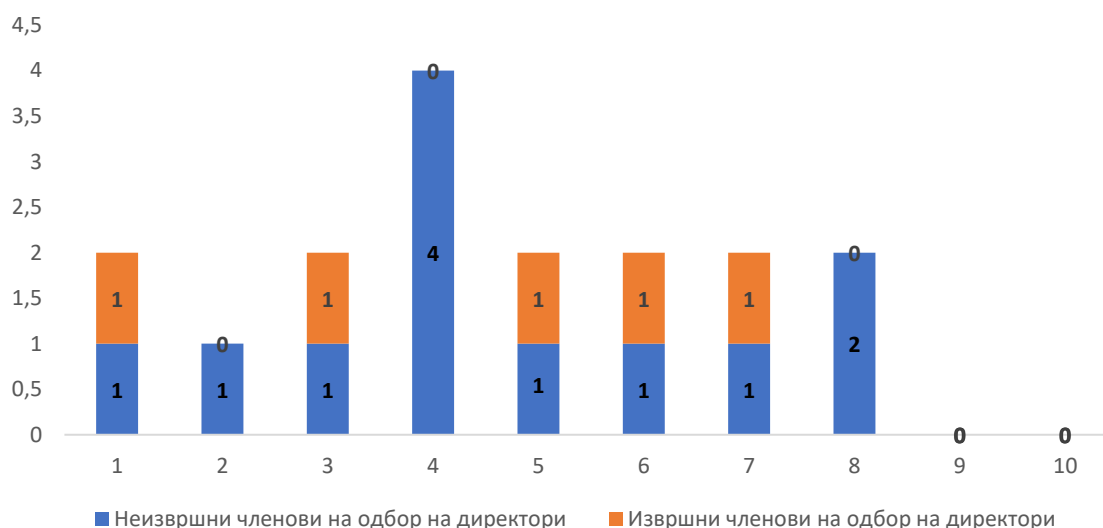
Едностепен систем на управување	0 жени	1 жена	2 жени	3+ жени
Неизвршни членови	2	6	1	1
Извршни членови	5	5	0	0

Приказите 21 и 22 подолу го прикажуваат бројот на жени како членови на одборот за секое од 24-те друштва (кои се анонимизирани). Како што покажуваат податоците, кај друштвата со двостепен систем на управување има две друштва каде што нема жени во управните одбори, додека кај друштвата со едностепен систем на управување има вкупно пет друштва што немаат жени како извршни членови на одборите на директори. Повеќето од овие друштва со едностепен систем на управување, вообичаено имаат помалку извршни членови во одборот на директори отколку што има членови во управните одбори кај друштвата со двостепен систем на управување. Две друштва со едностепен систем на управување воопшто немаат жени како членови на своите одбори.

Приказ 21: Вкупен број на жени членови на Надзорен и на Управен одбор во друштва со двостепен систем на управување

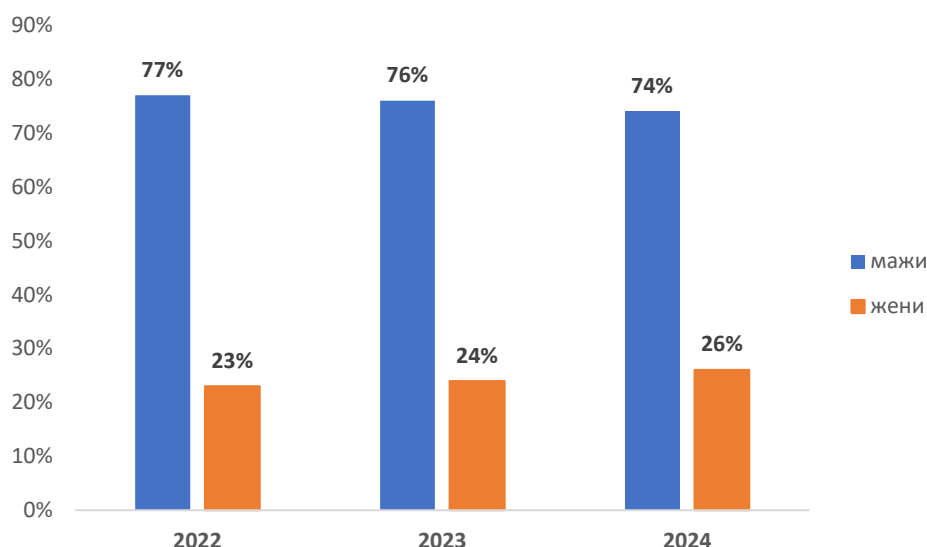

Приказ 22: Вкупен број на жени извршни и неизвршни членови во Одборот на директори во друштва со едностепен систем на управување

Во однос на застапеноста на жените во одборите која во 2024 година изнесува 26%, во однос на другите години е забележано зголемување и тоа во однос на претходната, 2023 година од 2% а во однос на 2022 година, од 3%, што може да се види во Приказот 23.

Приказ 23: Компаративен приказ за застапеноста на жените во органите на управување на друштвата во 2022, 2023 и 2024 година

План за сукцесија

Во Одредбата 2.17 од Кодексот е предвидено дека комисијата за избор и именување или Надзорниот одбор изготвува план за сукцесија на одборот, кој ќе биде вклучен во годишниот извештај. Сепак, вкупно само 7 друштва целосно се усогласиле со оваа одредба, а само 1 друштво одговорило дека делумно е усогласено. Од друга страна, 16 друштва не се усогласиле со оваа одредба и затоа оваа одредба има најниска стапка на усогласеност од овој дел на Кодексот од само 31%, којашто, сепак во споредба со претходната година бележи зголемување од 6%, односно во споредба за претходната година се зголемил бројот на друштва коишто целосно се усогласиле, а се намалил бројот на друштва коишто не се усогласени. Одредбата 2.17 е одредба со најнизок процент на усогласеност.

Комисии на одборот

Одредбата 2.18 предвидува дека надзорниот одбор формира комисија за ревизија која е одговорна да врши надзор над управувањето со ризиците на друштвото, внатрешната контрола, финансиското известување и над работата на надворешниот ревизор. И покрај важноста на улогата на оваа комисија, 12 од 24 друштва сè уште немаат формирано таква комисија, а само 8 друштва формирале, додека останатите 4 друштва известиле дека се делумно усогласени.

Одредбата 2.19 предвидува надзорниот одбор да формира комисија за избор и именување за да го надгледува изборот и именувањето на членовите на надзорниот одбор, како и

комисија за надоместоци и награди која ќе врши надзор над наградувањето на членовите на управниот одбор. Функциите на овие две комисии може да се комбинираат. Предвидена е и можноста, ако повеќе од половина од членовите на надзорниот одбор се независни, надзорниот одбор да може самостојно да ги извршува овие функции. Со оваа одредба целосно се усогласиле 7 од 24 друштва со тоа што формирале комисија за избор и именување и комисија за надоместоци и награди, или комисија кој ги комбинира двете функции како што е препорачано во Одредбата 2.19, 15 друштва сеуште немаат формирано таква комисија и 2 друштва се делумно усогласени.

И оваа година, Одредбите 2.18 и 2.19 остануваат во групата на одредби со најнизок процент на усогласеност како и претходната година, со 42%, односно 33% стапка на усогласеност.

Оцена (евалуација) на одборот

На крај, Одредбата 2.25 од Кодексот предвидува дека еднаш годишно надзорниот одбор, комисијата за избор и именување или надворешен консултант специјализиран за корпоративно управување, го оценуваат надзорниот одбор.

Според информациите доставени од друштвата, вкупниот просечен процент на друштва кои извршиле евалуација на одборот е 54%, што во споредба со претходната година претставува зголемување од 6%. Во споредба со претходната година се зголемил вкупниот број на друштва коишто се целосно усогласени со оваа одредба, но треба да се напомене дека меѓу овие друштва се и оние коишто одговориле дека надзорниот одбор извршил оценување, иако друштвото со оглед на бројот на независни членови бил во обврска да формира комисија за избор и именување и таа да го изврши оценувањето, но не формирал. И оваа година, како и претходната, одредбата за евалуација е повеќе применета од друштвата со двостепен систем на управување отколку од друштвата со едностепен систем на управување, при што 71% или 10 од друштвата со двостепен систем на управување извршиле евалуација на своите надзорни одбори, наспроти само 30% или 3 од друштвата со едностепен систем за управување кои го направиле истото. Од објавените информации од страна на друштвата не е можно да се утврди колку од овие евалуации се направени од страна на надворешни консултанти, бидејќи иако има друштва коишто изречно навеле дали ангажирале или не надворешен консултант, има и друштва коишто не се произнеле по однос на тоа.

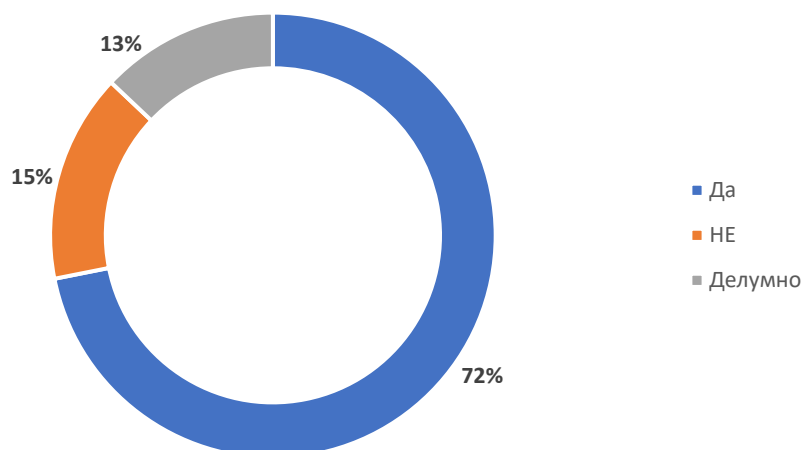
Делот 3 од Кодексот се однесува на Управниот одбор⁵, кој е одговорен за работењето на друштвото, за постигнување на предвидувањата и стратешките цели на друштвото, како и за одржување на добриот углед на друштвото, односно друштво коешто е одговорно и на коешто може да му се верува. Некои од одредбите во овој дел не се применуваат на

⁵ Во согласност со Прилог Б на Кодексот, во случај на друштва со едностепен систем на управување, упатувањата на управниот одбор треба да се толкуваат како упатување на извршните членови на одборот на директори на друштвото.

друштва со едностепен систем на управување (со одбор на директори) ⁶ (на пример, Одредбата 3.4 која се однесува на големината и составот на управниот одбор). Во секој случај, поголемиот дел од Делот 3 подеднакво се однесува и на извршните членови на одборот на директори.

Во просек, стапката на усогласеност за овој дел е 81%, што во споредба со претходната година претставува зголемување од 5%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 3, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 72%, за делумната усогласеност изнесува 13%, а за неусогласеност изнесува 15%. Во однос на претходната година, е забележано дека во овој дел е зголемен бројот одговорите за целосна усогласеност, додека бројот на одговорите за неусогласеност е намален.

Приказ 24: Преглед на усогласеноста со одредбите на Делот 3 според тип на одговор

Одредбата 3.2 од Кодексот предвидува дека управниот одбор промовира корпоративна култура која поттикнува етичко однесување, почитување на прописите од сите вработени, и бара од друштвата да имаат етички кодекс којшто е објавен на нивните веб-страници. Применувањето на оваа одредба во 2024 година бележи благо подобрување во однос на 2023 година, така што процентот на усогласеност се зголемил од 83% на 85%, односно бројот на друштва кои одговориле позитивно на истата се зголемил за 2% (годинава 79% од друштвата се целосно усогласени), бројот на друштва кои делумно се усогласени исто така, се зголемил и тоа за 1%, а бројот на друштва коишто не ја применуваат одредбата се намалил за 4%.

Одредбата 3.4 наведува дека комисијата за избор и именување или надзорниот одбор, треба да ја преиспита големината, составот и функционирањето на управниот одбор во текот на годината за која се известува. Оваа година 93% од друштвата со двостепен систем на управување известиле дека се усогласени со оваа одредба. Одредбата 3.5 од Кодексот утврдува дека комисијата за избор и именување ќе обезбеди членовите на управниот одбор да можат да посветат доволно време на своите должности. Доколку членовите на управните одбори имаат функции во одбори/органи на други друштва, информации за

⁶ Согласно Прилог Б на Кодексот, одредбите од 3.3 до 3.6 не се однесуваат на друштвата со едностепен систем на управување.

таквите функции мора да бидат објавени во годишниот извештај. Ваквите информации се содржани во годишните извештаи на 100% од друштвата со двостепен систем на управување, односно нема друштва што се неусогласени со оваа одредба.

Во однос на наградувањето на управниот одбор, Кодексот укажува дека е потребно друштвото да објави во годишниот извештај целосни и точни податоци за наградувањето на секој поединечен член на управниот одбор во претходната година. Усогласеноста со Одредбата 3.11 е 56%, при што сеуште има друштва коишто избрале да ги објават само комбинираниите бројки за наградите на сите членови на управниот одбор или за извршните членови, а не поединечно за секој член.

Големина на управниот одбор

Врз основа на информациите што ги објавија друштвата во однос на големината на управниот одбор и бројот на извршни членови во едностепен систем на управување, утврдено е следното:

Приказ 25: Број на извршни членови во едностепен систем на управување и број на членови во управен одбор во двостепен систем на управување

Систем на управување / тип на член	1-2 членови	3-4 членови	5-6 членови	7-8 членови
Едностепен систем на управување (извршни членови на одборот)	9	1	0	0
Двостепен систем на управување (членови на управниот одбор)	0	8	5	1

Постои очигледна разлика помеѓу просечната големина на управниот одбор на друштво со двостепен систем на управување (4,1 членови) и просечниот број на извршни членови во одборот на директори на друштво со едностепен систем на управување (1,2 членови). Ниту едно од друштвата со едностепен систем на управување нема повеќе од 3 члена, додека има 6 друштва со двостепен систем на управување кои имаат повеќе од 4 членови во управниот одбор.

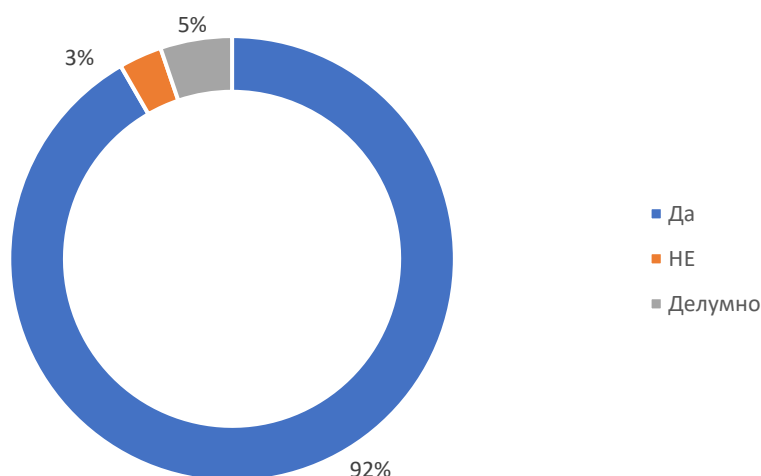
Дел 4: Судир на интереси

**Процент
на усогласеност
94%**

Овој дел од Кодексот предвидува дека е важно друштвата да имаат стабилни и транспарентни процеси на отстранување или управување со прашањата поради кои може да дојде до судир на интереси, со цел да им се влее доверба на акционерите дека нивните интереси и интересите на друштвото се заштитени.

Генерално, според одговорите добиени од котираните друштва, овој дел има висока стапка на усогласеност, со просечен процент на усогласеност од 94%, што во споредба со претходната година претставува намалување од 2%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 4, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 92%, за делумната усогласеност изнесува 5%, а за неусогласеност изнесува 3%. Во однос на претходната година, е забележано дека во овој дел се намалиле одговорите за целосна усогласеност за 1%, а одговорите за неусогласеност се зголемиле за 1%, додека одговорите за делумна усогласеност останале исти.

Приказ 26: Преглед на усогласеноста со одредбите на Делот 4 според тип на одговор

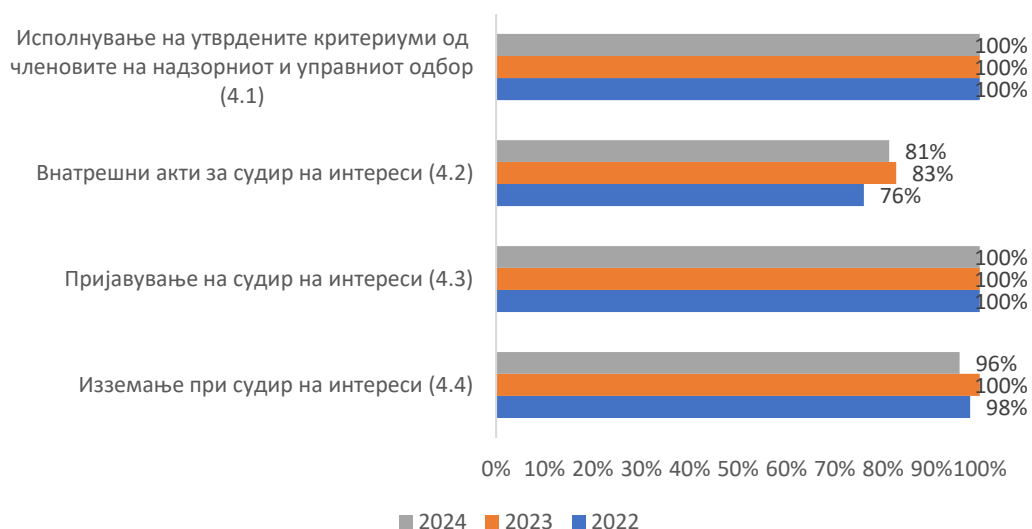
Во SEQ Прашалникот, 100% од друштвата изјавиле дека нивните членови на надзорниот и управниот одбор ги исполнуваат критериумите наведени во Одредбата 4.1. Дополнително, 100% од друштвата изјавиле дека целосно ја почитуваат одредбата 4.3 од Кодексот, односно дека претседателите на надзорниот одбор и управниот одбор биле информирани од членовите на одборот за каков било судир на интереси што директно влијае на интересите на друштвото.

Од друга страна, 96% од друштвата изјавиле дека се усогласени со одредбата 4.4 која бара членот на надзорниот одбор да се из земе од расправата и/или одлучувањето на состанок на надзорниот одбор при потенцијален судир на интереси.

Исто така, 17 од друштвата известија дека целосно се усогласени со одредбата 4.2 која ги наведува различните прашања во врска со судирот на интереси што мора да бидат опфатени во внатрешните акти на друштвото, 2 друштва известија дека не се усогласени, а 5 друштва дека се делумно усогласени.

Заради компаративно споредување и анализа во продолжение се дадени податоците за просечните проценти на усогласеност со Делот 4 на Кодексот во последните три години.

Приказ 27: Компаративен преглед на усогласеноста со одредбите на Делот 4 во последните три години

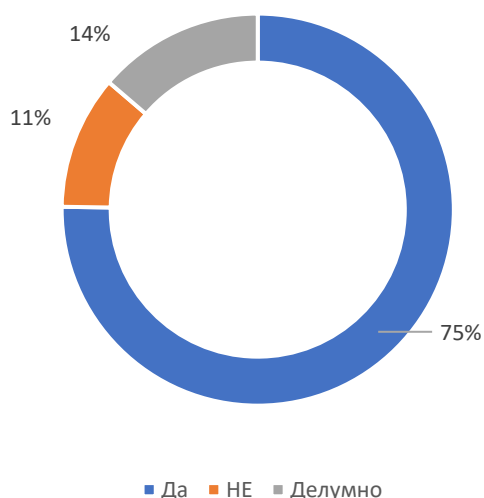
Дел 5: Ризик и контрола

Процент
на усогласеност
82%

Целта на овој дел од Кодексот е да осигура дека друштвата се способни да ги постигнат своите стратешки цели, да ги искористат можностите за раст и да обезбедат своето долгорочно постоење преку идентификување и управување со ризиците со кои се соочуваат.

Во овој дел, просечниот процент на усогласеност е 82%, што во споредба со претходната година претставува зголемување од 1%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 5, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 75%, за делумната усогласеност изнесува 14%, а за неусогласеност изнесува, исто така, 11%. Во однос на претходната година, е забележано дека во овој дел се зголемиле одговорите за целосна усогласеност и делумна усогласеност, а се намалиле одговорите за неусогласеност.

Приказ 28: Преглед на усогласеноста со одредбите на Делот 5 според тип на одговор

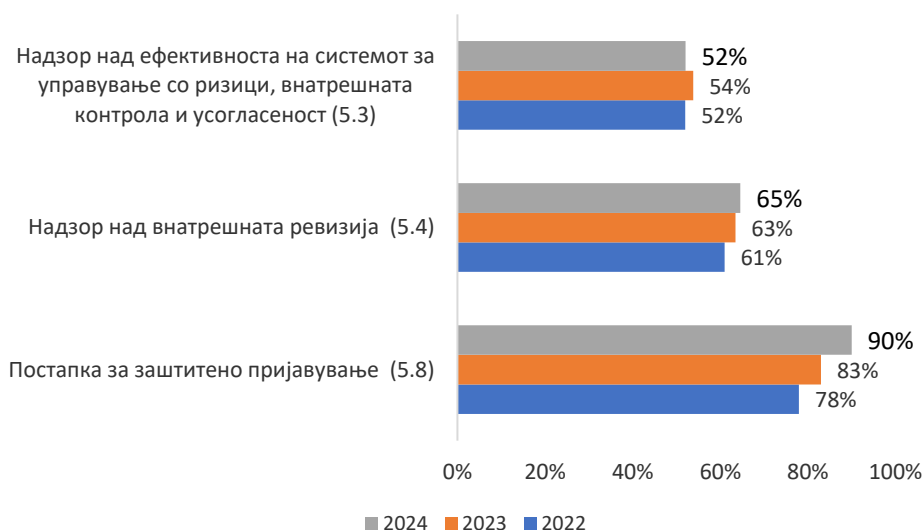
Во овој дел важно е да се напомене дека процентот на усогласеност со различните одредби варира, односно се движи од 52% до 96%, што во голема мера е резултат на поврзаноста на прашањата со прашањата од Делот 2 коишто се однесуваат на комисиите на одборот, или поконкретно комисијата за ревизија. Така на пример, во одредбата 5.3 се предвидува дека најмалку еднаш годишно, комисијата за ревизија ја разгледува ефективната на системот за управување со ризици, внатрешна контрола и усогласеност како целина и дава препораки до надзорниот и управниот одбор, доколку е потребно. Само 52% од друштвата изјавиле дека се целосно усогласени со оваа одредба. Притоа, овој процент се должи на фактот што само 8 од 24 друштва имаат формирано комисија за ревизија.

Ниту усогласеноста со одредбата 5.4, која предвидува дека надзорниот одбор мора да го одобри годишниот план за работа на службата за внатрешна ревизија, да именува раководител на службата за внатрешна ревизија и комисијата за ревизија да врши надзор над службата за внатрешна ревизија и над спроведувањето на нејзините препораки, не е многу повисока. Оваа одредба има стапка на усогласеност од 65%.

Одредбата 5.8 предвидува дека друштвото треба да има уредено постапка за заштитено пријавување извршено од укажувач за сторени, како и за сомневање за сторени прекршувања на законот, на внатрешните акти или на етичкиот кодекс на друштвото. Просечната стапка на усогласеност со оваа одредба е 90%, при што 83% од друштвата кои целосно се усогласени, 13% кои се делумно усогласени и 4% од друштвата не успеале да се усогласат со истата.

Заради компаративно споредување и анализа во продолжение се дадени податоците за просечните проценти на усогласеност со Делот 5 на Кодексот во последните три години.

Приказ 29: Компаративен преглед на усогласеноста со прашања од Дел 5 од Кодексот во последните три години

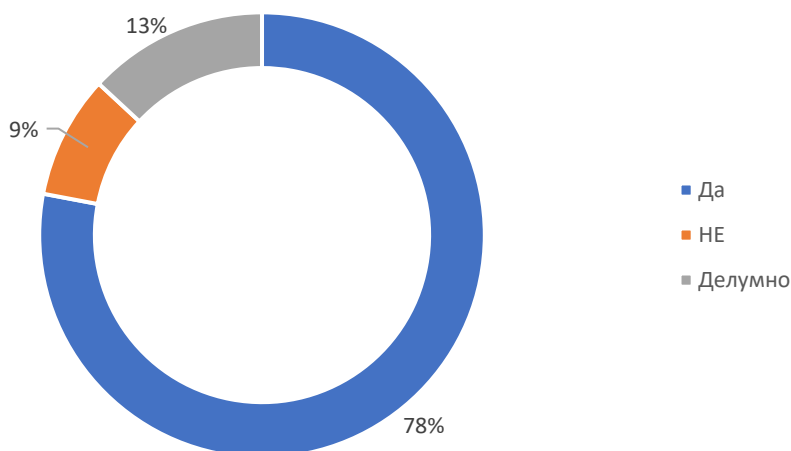

Дел 6: Засегнати лица, одржливост и прашања од општествен интерес

Процент
на усогласеност
85%

Овој дел во Кодексот се однесува на начинот на кој активностите на друштвото имаат влијание врз сите засегнати лица, вклучувајќи ги вработените, клиентите, добавувачите, државните органи и пошироката заедница.

Просечниот процент на усогласеност за овој дел од Кодексот е 85% и во однос на претходната година бележи благо зголемување од 2%. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 6, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 78%, за делумната усогласеност изнесува 13%, а за неусогласеност изнесува 9%. Во однос на претходната година, се зголемил процентот на друштва коишто се целосно усогласени и процентот на друштва коишто се делумно усогласени, а се намалил процентот на друштва коишто не се усогласени со овој дел од Кодексот.

Одредбата 6.1 во Кодексот содржи повеќе препораки за комуникација со засегнатите лица, вклучително и дека управниот одбор мора да се погрижи да има ефективни механизми за идентификување на главните засегнати лица на друштвото и да осигура дека има редовна комуникација со засегнатите лица. Одредбата предвидува и дека треба да се објави резиме на остварената комуникација со засегнатите лица во годишниот извештај. Притоа, 19 друштва изјавија дека целосно се усогласени со оваа одредба, 5 дека делумно се усогласени, при што нема ниту едно друштво што воопшто не е усогласено.

Одредбата 6.3 наведува дека друштвото треба да има внатрешни акти, политики и постапки кои се однесуваат на неговата одговорност за животната средина и општествените прашања, како и политики и постапки кои што ќе му овозможат на друштвото да ги идентификува материјални фактори и нивното влијание врз неговите активности. Одредбата понатаму предвидува дека тие треба да се преиспитуваат најмалку еднаш годишно од надзорниот и управниот одбор и да се објавуваат на веб-страницата на друштвото. Оваа одредба има 73% стапка на усогласеност. Притоа, 13 од друштвата целосно се усогласени, 9 се делумно усогласени, додека 2 од друштвата не се усогласени со одредбата.

На крај, одредбата 6.7 наведува дека друштвото треба да известува во годишниот извештај за прашања од областа на животната средина и социјалните прашања. Вкупната стапка на усогласеност е 92%, односно 21 од друштвата одговориле дека се целосно усогласени со оваа одредба, две друштва дека се делумно усогласени, а само едно друштво дека е неусогласено.

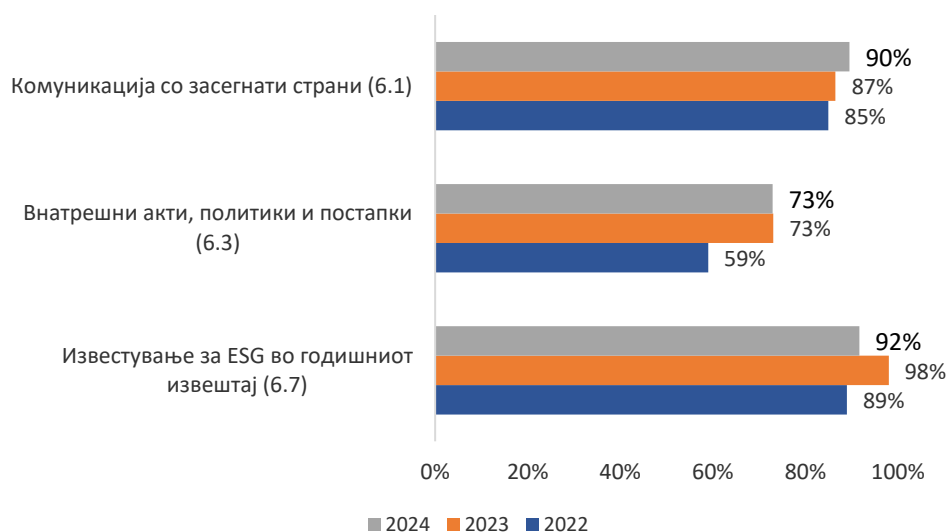
Потенцираме дека при оценувањето на усогласеноста со оваа одредба и одредбите во Дел 7 од Кодексот, проверката на Берзата се однесуваше на податокот дали се објавени релевантни информации во Прашалниците, односно не беше извршена проценка дали тие информации се сеопфатни.

Во однос на информациите и објаснувањата коишто согласно овој Дел и Дел 7 друштвата треба да ги обелоденат, а имајќи ја предвид нивната важност за инвеститорите и другите засегнати лица, Берзата обезбеди насоки за ESG известување во [Водичот за ESG известувања](#). Овој Водич има за цел да им помогне на котираните друштва на Берзата во

врска со повеќе аспекти поврзани со животната средина, општествените прашања и управувањето. Водичот за ESG известување, освен што дава генерални насоки за котираните друштва околу предметната проблематика, е дизајниран и како конкретна алатка за котираните друштва којашто ќе им помогне да постигнат целосна усогласеност со овој дел од Кодексот.

Заради компаративно споредување и анализа во продолжение се дадени податоците за просечните проценти на усогласеност со одделни одредби од Делот 6 на Кодексот во последните три години.

Приказ 31: Компаративен преглед на усогласеноста со одделни одредби на Делот 6 од Кодексот во последните три години

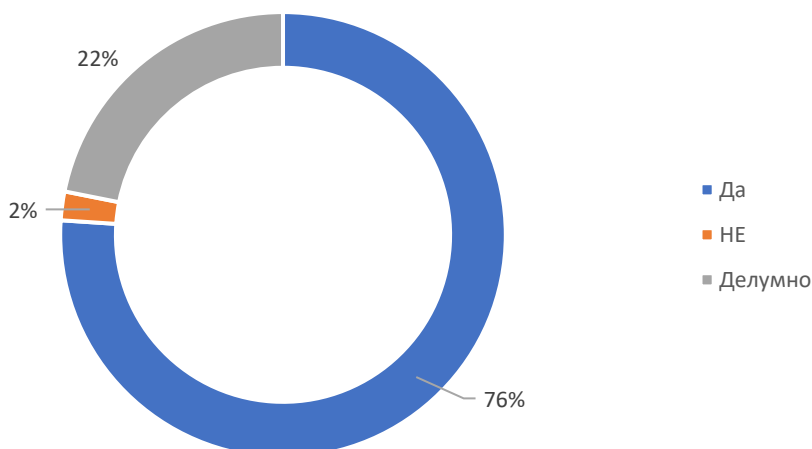
Дел 7: Транспарентност и објавување

**Процент
на усогласеност
87%**

Делот 7 од Кодексот ги содржи принципите, одредбите и препораките за тоа дека друштвото треба јавно да обелоденува точни и навремени информации за своето работење. Тоа подразбира дека на акционерите и потенцијалните инвеститори треба да им се овозможи пристап до редовни и веродостојни информации за да можат да ја проценат работата на друштвото.

Во Делот 7, вкупниот просечен процент на усогласеност е 87%, што претставува зголемување од 1% во однос на претходната година. Притоа, во вкупниот број на одговори за одредбите во Делот 7, учеството на одговорите за целосна усогласеност изнесува 76%, за делумната усогласеност изнесува 22%, а за неусогласеност изнесува 2%. Во однос на претходната година, се забележува дека се зголемил процентот на одговорите за целосна усогласеност за 4%, а за 6% процентот на одговорите за делумна усогласеност се намалил, но оваа година има одговори и за неусогласеност и истите имаат учество од 2%.

Приказ 32: Преглед на усогласеноста со одредбите на Делот 6 според тип на одговор

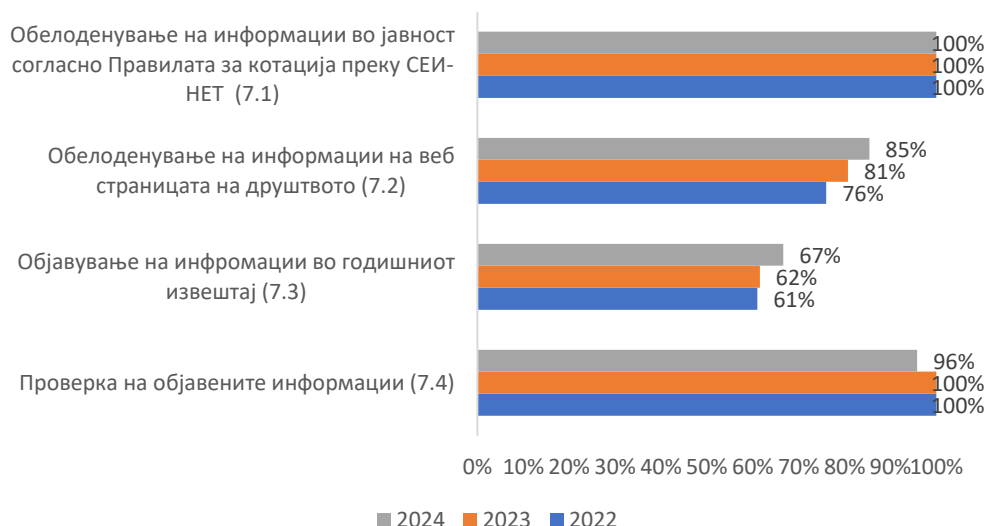

Како што е забележано во прегледот на усогласеноста со овој дел од Кодексот, одредбите 7.1 и 7.4 се со висока стапка на усогласеност од 100%, односно 96%, при што во овој дел има убедливо најголем број примери на друштва кои само делумно се усогласени со некои од одредбите. Ваквата делумна усогласеност веројатно се должи на одредбите 7.2 и 7.3, кои ги набројуваат различните информации што мора да се објават на веб-страницата на друштвото (7.2) и во годишниот извештај (7.3).

Имено, согласно одговорите, 17 од 24 друштва ги имаат објавено на своите веб страници информациите коишто Кодексот предвидува дека треба да бидат објавени на тој начин, а 9 друштва имаат објавено годишни извештаи во кои се содржани информации за коишто Кодексот предвидува дека треба да бидат составен дел на годишните извештаи.

Заради компаративно споредување и анализа во продолжение се дадени податоците за просечните проценти на усогласеност со Делот 7 на Кодексот во последните три години.

Приказ 33: Компаративен преглед на усогласеноста со одредбите од Дел 7 во последните три години

VI. ЗАКЛУЧОЦИ

Овој Извештај е трет по ред Извештај којшто Берзата го подготви за целите на следење на напредокот во корпоративното управување на котираните друштва коишто известуваат за примената на Кодексот. Како и претходната и оваа година бројот на котираните друштва кои ги исполнуваа условите за известување за примена на Кодексот се намали за две друштва и изнесуваше 24, па во овој извештај се обработени објавените прашалници за примена на Кодексот од страна на 24 од вкупно 92 котираните друштва. Со цел да се нотира трендот во напредокот на усогласеноста на друштвата со Кодексот, во овој трет извештај се дава компаративна анализа на податоците за усогласеноста во 2023 и 2024 година.

Податоците за овој Извештај се собрани од котираните друштва преку нивните одговори на Прашалникот „примени или појасни зошто не си применил,“ (CEQ) и Прашалникот за корпоративно управување (GIQ) коишто се составен дел од Кодексот и коишто котираните друштва ги објавија на CEI-NET. При анализата на одговорите, користена е проценката што самите друштва ја наведуваат за нивната усогласеност со конкретните одредби од Кодексот.

Овој Извештај дава општа слика за преовладувачките практики на корпоративно управување на котираните друштва кои се должни да известат за примена на Кодексот, при што информациите за нивото на усогласеност со Кодексот во овој Извештај се однесуваат збирно за сите котираните друштва коишто известуваат за примената на Кодексот. Секое заинтересирано лице може да направи детална анализа на нивото на усогласеност на конкретно друштво, преку подетална анализа на прашалниците што тоа друштво ги има одговорено и коишто се објавени преку CEI-NET на интернет страницата на Берзата.

Компаративните групни податоци покажуваат мал напредок во усогласеноста со Кодексот на котираните друштва, генерално. За разлика од минатогодишните 79% на просечното ниво на усогласеност на друштвата со одредбите од Кодексот, оваа година овој просек изнесува 80%, но за истакнување е дека истиот е постигнат од 24 друштва кои имале обврска да известуваат за Кодексот, за разлика од 26 друштва кои известуваа во 2023 година. Ова е добар резултат за третата година по воведувањето на овој Кодекс со што продолжува трендот на благ пораст на усогласеноста со Кодексот споредбено со претходните две години (79% во 2023 година и 76% во 2022 година). Овој резултат ја покажува подготвеноста на повеќето друштва да одговорат на предизвикот за почитување на обврската за известување за примена на Кодексот и за имплементација на најдобрите практики во своите системи на корпоративно управување, како и на нивната заложба за попрецизно, посоодветно и пообјективно одговарање на прашалниците кои произлегуваат од истиот. При разгледување на овој процент на усогласеност многу е важно уште еднаш да се нагласи дека станува збор примарно за квантитативна анализа на одговорите добиени од котираните друштва, односно дека степенот на усогласеност произлегува од оценките и мислењата на самите компании. Со други зборови, без дилема сеуште постои простор за подобрување во иднина.

Извештајот дава информации за нивото на усогласеност со деловите од Кодексот и различните одредби од истите, на компаративна основа. Ако се погледне подетално, евидентно е различно ниво на усогласеност помеѓу различните делови од Кодексот, што делумно може да се објасни со тоа дали постојат слични одредби во важечката законска регулатива или во Правилата за котација на Берзата со одредбите предвидени во Кодексот. Како и во претходните два извештаи и оваа година се повторуваат одредени трендови: онаму каде што постојат такви слични одредби, како на пример во Делот 1 (92% на усогласеност) и Делот 4 (94% на усогласеност), коишто опфаќаат прашања што се регулирани со закон, нивоата на усогласеност се генерално повисоки од деловите каде

што има релативно малку постоечки барања или стандарди во законите, како на пр. како Делот 2 (72% на усогласеност) и Делот 3 (81% на усогласеност). Но и кај овие делови годинава е забележано пораст во процентот на усогласеност од 2%, односно 5%, што зборува за определбата на друштвата за подобрување на состојбата и во овие области и за очекува е дека и во иднина ќе продолжи трендот на постигнување на подобри резултати. Повторно истакнуваме дека, овие разлики може да бидат резултат и на бројот на прашања во Прашалникот за секој од деловите на Кодексот. Така на пример, за Делот 2 во Прашалникот се содржани 34 прашања, додека за Делот 4 се содржани само 4 прашања, што е релативно мал број на прашања во споредба со поголемиот број прашања за Делот 2 или за некои другите делови од Кодексот. Разликите во нивоата на усогласеност со деловите на Кодексот се рефлектираат и во нивоата на усогласеност со поединечните одредби. Евидентирани се десет одредби кои имаат 100% стапки на усогласеност, од кои три се во Делот 1, по две од Деловите 2, 3 и 4 и една од Делот 7. Од друга страна, петте најниските стапки на усогласеност се движеа од 31% до 42%, при што сите се во Делот 2 од Кодексот.

Имајќи предвид дека станува збор за трет извештаен период, односно трета година од примената на Кодексот, кој што опфаќа голем број препорачани практики што не се опфатени со постојната законска регулатива, и оваа година е очекувано стапките на усогласеност со одредени одредби да останат на релативно пониско ниво. Ова е вообичаено за почетните фази на имплементација на вакви доброволни стандарди, при што постепено усогласување се очекува како резултат на натамошна примена на добрите практики на корпоративно управување. Од друга страна, евидентно е дека најавените законски измени и новините во корпоративното управување веќе поттикнуваат активности за усогласување со одредени начела на Кодексот, што претставува позитивен сигнал за понатамошно зголемување на стапките на усогласеност и унапредување на корпоративното управување кај котираните друштва.

Имајќи го сето ова предвид, може да заклучиме дека оваа година просечната стапка на усогласеност од 80% е сосема солидна, а трендот на благ пораст во однос на стапката на усогласеност во 2022 и 2023 година ни дава право да заклучиме дека друштвата напредуваат во однос на нивното корпоративно управување. Во иднина, очекуваме котираните компании што известуваат за примена на Кодексот да ги унапредат своите корпоративни практики, било преку подобрување на постојните или воведување нови, усогласени со принципите што ги пропишува Кодексот. Исто така, очекуваме овие компании да известуваат на целосен, точен и објективен начин. Убедени сме дека тие ќе продолжат со доследна примена на Кодексот, а во следните Мониторинг извештаи ќе се забележи понатамошен напредок во нивната усогласеност со неговите одредби.

Берзата, од своја страна и понатаму останува активно посветена на промовирање на принципите на добро корпоративно управување, како основа за долгорочна одржливост и стабилен развој на компаниите. Преку отворен дијалог и континуирана поддршка се стремиме да им помогнеме на друштвата да го унапредат квалитетот на своите известувања, а со тоа и подобро да го претстават своето корпоративно управување пред засегнатите страни и инвеститорите. Веруваме дека усогласеноста со Кодексот за корпоративно управување претставува важен чекор кон создавање на посилни, поотпорни и поодговорни компании и придонесува кон постојано подобрување на системите и процесите на управување, јакнење на контролите, воспоставување ESG цели и интегрирање на одговорните практики во секојдневното деловно работење. Компаниите сè повеќе ја препознаваат вредноста на транспарентноста и отчетноста и нивната ангажираност на ова поле е показател за зрелост и свест за важноста на овие прашања. Ги охрабруваме друштва да продолжат по патот на добро корпоративно управување убедени дека тоа е вистинскиот пристап за создавање долгорочна вредност за својот бизнис.

Прилог 1: Листа на котирувани друштва коишто имаат обврска да известат за примена на Кодексот за корпоративно управување на Македонска берза АД Скопје за 2024 година

Согласно член 42-а од Правилата за котација акционерски друштва коишто имаат обврска да известат за примена на Кодексот во 2024 година, се следните:

- 1 Алкалоид АД Скопје
- 2 Гранит АД Скопје
- 3 Комерцијална Банка АД Скопје
- 4 Македонијатурист АД Скопје
- 5 Макпетрол АД Скопје
- 6 Макстил АД Скопје
- 7 НЛБ Банка АД Скопје
- 8 Стопанска банка АД Скопје
- 9 ТТК Банка АД Скопје
- 10 УНИ Банка АД Скопје
- 11 Стопанска банка АД Битола
- 12 ВВ Тиквеш АД Кавадарци
- 13 Витаминка АД Прилеп
- 14 ЗК Пелагонија АД Битола
- 15 Либерти АД Скопје
- 16 Македонски Телеком АД Скопје
- 17 Прилепска пиварница АД Прилеп
- 18 Реплек АД Скопје
- 19 Тетекс АД Тетово
- 20 Тутунски комбинат АД Прилеп
- 21 Фершпед АД Скопје
- 22 Цементарница УСЈЕ АД Скопје
- 23 Адинг АД Скопје
- 24 Раде Кончар - Апаратна техника АД Скопје